

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Sociální práce

Bakalářská práce

Markéta Bečvářová

Genderové rozdíly v informovanosti o problému domácího násilí

Gender differences in the awareness of the problem of domestic violence

Praha 2024

Vedoucí práce: JUDr. PaedDr. PhDr. Daniel Hanuš, Ph.D.,

LL.M., MBA

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. PaedDr. PhDr. Danielu Hamušovi Ph.D., LL.M., MBA za vedení bakalářské práce, cenné a odborné rady, podporu a vstřícnost. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Kateřině Cidlinské Ph.D. za rady ohledně praktické části bakalářské práce. V neposlední řadě patří velké díky mé rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 20.5.2024

.....

Markéta Bečvářová

Abstrakt

Bakalářská práce si klade za cíl zjistit, zda existují genderové rozdíly v informovanosti o problému domácího násilí. Práce se nejprve zaměřuje na definování problematiky domácího násilí, jeho forem (fyzické, psychické, ekonomické, sexuální a sociální násilí) a aktérů domácího násilí, tedy oběti a pachatele. Následně se práce věnuje následkům domácího násilí pro oběti a dostupným zdrojům pomoci, včetně policie, lékařů, intervenčních center a dalších sociálních služeb. Je zmíněna také důležitost stereotypů spojených s domácím násilím, včetně genderových rolí a identit a jejich dopady na oběti a pachatele. Cílem výzkumné části je zjistit, zda gender nebo osobní zkušenost jedince s domácím násilím má vliv na informovanost o problematice a také zda existují rozdíly ve vnímání rozšířenosti domácího násilí ve společnosti mezi gendery. Prostřednictvím kvantitativního dotazníkového šetření přináší práce vhled do genderových rozdílů v informovanosti o domácím násilí a přispívá k lepšímu porozumění této důležité společenské problematice. Výsledky naznačují, že ženy mají větší informovanost o problematice domácího násilí a možnostech jejího řešení než muži. Stejně tak tomu je u osob, které se s domácím násilím setkaly v přímé nebo i zprostředkované formě. Kromě zhodnocení obou hypotéz jsou v praktické části diskutovány konkrétní výsledky a jejich korespondence s výchozí literaturou.

Klíčová slova

Domácí násilí, gender, stereotypy, oběti, pachatelé

Abstract:

The aim of the bachelor thesis is to find out whether there are gender differences in awareness of the problem of domestic violence. The thesis first focuses on defining the issue of domestic violence, its forms (physical, psychological, economic, sexual and social violence) and the actors of domestic violence, i.e. the victim and the perpetrator. It then looks at the consequences of domestic violence for victims and the available sources of help, including police, doctors, intervention centres and other social services. The importance of stereotypes associated with domestic violence, including gender roles and identities, and their impact on victims and perpetrators is also discussed. The aim of the research part is to find out whether gender or an individual's personal experience of domestic violence has an impact on awareness of the issue, and also whether there are differences in the perception of the prevalence of domestic violence in society among gender. Through a quantitative questionnaire survey, the thesis provides insight into gender differences in awareness of domestic violence and contributes to a better understanding of this important social issue. The results suggest that women have a greater awareness of the issue of domestic violence and the possibilities for addressing it than men. The same is true for people who have experienced domestic violence in direct or mediated forms. In addition to the evaluation of the two hypotheses, the practical section discusses the specific results and their correspondence with the initial literature.

Key words:

Domestic violence, gender, stereotypes, victims, perpetrators

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	10
ÚVOD.....	11
I. TEORETICKÁ ČÁST	13
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	13
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	13
1.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ Z POHLEDU PRÁVA.....	14
1.2.1 Trestní právo.....	14
1.2.2 Správní právo.....	14
1.2.3 Občanské právo	14
1.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ Z POHLEDU STATISTICKÝCH ÚDAJŮ	15
1.4 TYPY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	16
1.4.1 Fyzické násilí	16
1.4.2 Sexuální násilí.....	16
1.4.3 Psychické násilí	17
1.4.4 Ekonomické násilí.....	17
1.4.5 Sociální násilí	17
1.5 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	17
1.6 PROJEVY A ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	18
1.7 PRŮBĚH DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
1.7.1 Fáze domácího násilí.....	19
2 ROLE OBĚTI A PACHATELE	21
2.1 OBĚŤ	21
2.1.1 Stockholmský syndrom.....	21
2.1.2 Ženy v roli oběti domácího násilí	21
2.1.3 Muži v roli oběti domácího násilí.....	22
2.2 PACHATEL	23
2.2.1 Žena v roli pachatele domácího násilí	24
2.2.2 Muž v roli pachatele domácího násilí.....	24
2.2.3 Zdroje násilného chování u pachatele.....	24
2.2.4 Typologie pachatelů.....	25

3	NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	27
3.1	NÁSLEDKY PRO OBĚŤ.....	27
3.1.1	<i>Fyzické následky</i>	27
3.1.2	<i>Psychické následky</i>	27
3.1.3	<i>Sekundární viktimizace oběti</i>	28
3.2	ZDROJE POMOCI OBĚTEM	29
3.2.1	<i>Policie České republiky</i>	29
3.2.2	<i>Lékaři</i>	29
3.2.3	<i>Krizová intervence</i>	29
3.2.4	<i>Poradenství</i>	30
3.3	ZDROJE POMOCI PACHATELŮM	32
3.4	PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	33
4	STEREOTYPY V PROBLEMATICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	35
4.1	DEFINICE GENDERU	35
4.1.1	<i>Genderové role</i>	35
4.1.2	<i>Genderová identita</i>	36
4.1.3	<i>Pohlaví a gender</i>	36
4.2	DEFINICE STEREOTYPU	36
4.2.1	<i>Genderové stereotypy</i>	37
4.3	STEREOTYPY VŮČI OBĚTI	38
4.4	STEREOTYPY VŮČI PACHATELI.....	39
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	40
5	ÚVOD.....	40
6	CÍL VÝZKUMU A HYPOTÉZY	41
7	METODOLOGIE	42
7.1	METODA SBĚRU DAT.....	42
7.2	VÝZKUMNÝ VZOREK.....	43
7.3	STRATEGIE SBĚRU DAT	44
7.3.1	<i>Tvorba dotazníku</i>	44
7.3.2	<i>Pilotní šetření</i>	44
7.3.3	<i>Vlastní šetření</i>	44

8	ANALYTICKÁ ČÁST	45
8.1	ANALÝZA DAT	45
8.1.1	Otázka č. 1 - Uveďte prosím Váš gender.....	46
8.1.2	Otázka č. 2 - Uveďte prosím Váš věk.....	46
8.1.3	Otázka č. 3 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí (v rámci blízké/široké rodiny, mezi přáteli, jako náhodný svědek nebo jako přímý účastník)?	47
8.1.4	Otázka č. 4 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži.	48
8.1.5	Otázka č. 5 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy. ..	50
8.1.6	Otázka č. 6 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy.....	51
8.1.7	Otázka č. 7 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěřá svým známým či rodině.	52
8.1.8	Otázka č. 8 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele.....	53
8.1.9	Otázka č. 9 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel.....	55
8.1.10	Otázka č. 10 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci.....	56
8.1.11	Otázka č. 11 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat.....	58
8.1.12	Otázka č. 12 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti	59
8.1.13	Otázka č. 13 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách.....	60
8.1.14	Otázka č. 14 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti.....	62
8.1.15	Otázka č. 15 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. (Můžete zaškrtnout více odpovědí) ..	63
8.1.16	Otázka č. 16 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí.	65
8.1.17	Otázka č. 17 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí: (Můžete zaškrtnout více možností).....	66
8.1.18	Otázka č. 18 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí? (Můžete zaškrtnout více možností)	67

9	DISKUZE	70
9.1	SHRnutí VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ PRO HYPOTÉZU Č. 1	70
9.2	PŘIJETÍ HYPOTÉZY Č. 1.....	71
9.3	SHRnutí VÝSLEDKŮ PRO HYPOTÉZU Č. 2.....	72
9.4	PŘIJETÍ HYPOTÉZY Č. 2	73
10	ZÁVĚR.....	75
	POUŽITÁ LITERATURA	77
	SEZNAM GRAFŮ	85
	SEZNAM PŘÍLOH	88
	PŘÍLOHA 1. - VZOROVÝ DOTAZNÍK	88

Seznam zkratek

Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
Č.	Číslo
ČR	Česká republika
DN	Domácí násilí
Et al.	Et alia, „a kolektiv“
EU	Evropská unie
Např.	Například
O.p.s.	Obecně prospěšná společnost
Popř.	Popřípadě
PTSD	Posttraumatická stresová porucha
Sb.	Sbírka
Str.	Strana
Spol.	Spolupracovníci
Tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaně
WHO	World Health Organization
Z. ú.	Zapsaný ústav

Úvod

Domácí násilí je jevem, který ovlivňuje životy tisíců lidí po celém světě. I přesto však často zůstává skryto a opomíjeno. Je jednou z nejzávažnějších a také jednou z nejhůře dokazatelných forem násilí, protože bývá páchano za zavřenými dveřmi domácností, pachatelem je blízká osoba oběti, ke které má oběť citový vztah a snaží se její chování omlouvat. Světová zdravotnická organizace WHO upozorňuje, že domácí násilí páchané na ženách je nejrozšířenějším typem násilí na světě, celosvětově jím trpí každá třetí žena. Z historického hlediska bylo domácí násilí vždy trpěno, tolerováno a bagatelizováno, bylo považováno za součást rodinného života, patriarchální společnost považovala „potrestání“ ženy, která byla neposlušná či špatně plnila své povinnosti, za normální či dokonce chvályhodné. Teprve v posledních desetiletích téma domácího násilí vstoupilo více do diskuze ve veřejném prostoru v plném rozsahu své závažnosti a společnost se proti němu začala jasně vymezovat.

Tématem mé bakalářské práce jsou Genderové rozdíly v informovanosti o problému domácího násilí. Důvodem, proč jsem se tématu domácího násilí rozhodla věnovat ve své bakalářské práci, byla odborná praxe, kterou jsem během studia absolvovala v organizaci Acorus, konkrétně v azylovém domě pro oběti domácího násilí na utajené adrese. Setkala jsem se zde s ženami, které vzhledem k ohrožení života svého a svých dětí, musely jen se základními věcmi opustit svůj domov a utéct před partnerem, který je fyzicky i psychicky týral. Setkávala jsem se s jejich malými dětmi, které nechápaly, co se doma děje, přesto se musely naučit žít s matkou v azylovém domě a se situací se po svém vyrovnávat. Tato zkušenost mě formovala nejen na profesní úrovni, zároveň mě přivedla k obsáhlejší rešerši na toto téma a touze věnovat se hlubším souvislostem, které s domácím násilím souvisí.

Cílem mé bakalářské práce bylo porovnat metodou dotazníkového šetření informovanost spojenou s problematikou domácího násilí podle genderu, neboť se domnívám, že mnohé stereotypy spojené s genderem mohou nejen podporovat domácí násilí, ale také ovlivňovat způsob, jakým je vnímáno a řešeno. Zároveň jsem chtěla ověřit, jestli osoby, které s domácím násilím měly již nějakou zkušenost, ať už osobní, či zprostředkovanou v širší rodině, mezi známými i jako náhodní svědci, jsou o možnostech pomoci lépe informovány a byly by schopné v roli oběti problém aktivně řešit.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části jsem vymezila domácí násilí z pohledu práva i statistických údajů, popsala jeho typy, příčiny a projevy. Zabývala jsem se rolí oběti i pachatele, popsala následky domácího násilí. Věnovala jsem se zdrojům pomoci obětem domácího násilí, popsala činnost nejvýznamnějších organizací v ČR, které se věnují obětem domácího násilí. Definovala jsem gender, genderovou roli a identitu, vysvětlila rozdíl mezi pojmy pohlaví a gender. Zabývala jsem se rovněž tématem stereotypů a zaměřila se na genderové stereotypy vůči obětem i pachatelům domácího násilí. V praktické části jsem vymezila metodologii výzkumu, popsala základní a výběrový soubor a strategii sběru dat. Odpovědi respondentů jsem podle jednotlivých otázek dotazníku analyzovala nejprve podle uvedeného genderu, poté na základě odpovědi na otázku, zda respondent měl zkušenost s domácím násilím. Procentuální podíl všech možností odpovědí na otázku podle genderu i podle zkušeností s domácím násilím jsem graficky znázornila v grafu a podrobně okomentovala. V závěrečném shrnutí jsem interpretovala a zhodnotila výsledky dotazníku.

V teoretické části jsem vycházela například z publikací o domácím násilím od Drahomíra Ševčíka, Naděždy Špatenkové, Ludmily Čírtkové, Lenore E. Walker a dalších autorů, kteří se touto problematikou zabývají. V oblasti genderu a genderových stereotypů jsem čerpala například z literatury Ireny Smetáčkové, dalšími zdroji byly především zahraniční odborné články. V praktické části jsem při stanovení metodologie výzkumu čerpala především z publikace Keitha F. Punche.

Při mapování zdrojů literatury k danému tématu jsem také studovala bakalářské a diplomové práce týkající se domácího násilí. Problematickou se již zabývalo mnoho studentů, jejich práce byly spíše zaměřené na porovnání informovanosti u konkrétních skupin osob např. učitelů nebo v určitých regionech České republiky.

Domnívám se, že moje bakalářská práce by mohla být příspěvkem do diskuse o domácím násilím, sloužit jako zdroj informací pro všechny, kteří se o problematiku domácího násilí zajímají, případně být východiskem pro další výzkumy.

I. Teoretická část

1 Úvod do problematiky domácího násilí

Domácí násilí (DN) je jednou z nejzávažnějších forem násilí, které je kvůli svým znakům a povaze velmi těžce dokazováno (Ševčík, Špatenková, 2011). Podle sociologa A. Giddense (1999) je násilí páčáno nejčastěji v domácnosti, je proto mnohem pravděpodobnější, že bude člověk napaden osobou blízkou než kýmkoliv jiným mimo domov (Giddens, 1999). Ještě na počátku 60. let 20. století bylo domácí násilí považováno za marginální jev, kterému se ve společnosti nedostávalo tolik pozornosti a nebylo považováno za závažný problém (Buriánek, Pikálková, 2015). Až v posledních letech došlo k proměně vnímání domácího násilí veřejností, téma se začalo více diskutovat ve veřejném prostoru a společnost se vůči problematice jasně vymezila. Ze sociologických výzkumů vyplývá, že se domácí násilí v posledních letech rozšířilo do takové podoby, že až v jedné ze čtyř českých rodin můžeme tento fenomén zpozorovat (Ševčík, Špatenková, 2011).

1.1 Definice domácího násilí

Vzhledem k více dimenzionálnímu rozměru domácího násilí může být poněkud obtížné či kontroverzní přijít s jednoznačnou definicí tohoto problému. (Chalk, King, 1998) Existuje však množství definic, díky kterým můžeme vymezit a zároveň pochopit pojem domácí násilí. Anne L. Ganley (1995) ve svém článku definuje tuto problematiku jako vzorec útočného chování, které může mít formu např. fyzickou, psychickou nebo ekonomickou. Vyskytuje se mezi dospělými či adolescenty a jejich blízkými osobami a postupem času se stupňuje jeho závažnost (Ganley, 1995). Domácí násilí probíhá mezi osobami ve společném obydlí, tedy manžely, rodiči nebo i sourozenci, kdy jednu z těchto osob nazýváme pachatelem a druhou obětí. Vztah těchto osob je zpravidla vymezen hlavně citovým, sociálním a také ekonomickým připoutáním (Ježková et al., 2020).

„Násilí v rodině zahrnuje násilí na dětech a násilí mezi dospělými, které vzniká mezi členy rodiny nebo dospělými žijícími v intimním soužití... V případě dospělých zahrnuje takové násilí činy, které způsobují fyzickou nebo psychickou újmu nebo které hrozí způsobením fyzické újmy. Násilí mezi partnery může zahrnovat sexuální násilí nebo útoky, fyzické ublížení, vyhrožování ublížením nebo zabitím, bránění ve výkonu běžných činností svobodné osoby a odeprání finančních prostředků.“ (Chalk, King, 1998, str. 19, překlad vlastní).

1.2 Domácí násilí z pohledu práva

Český právní řád v současné době neobsahuje žádnou legální definici domácího násilí. Domácí násilí se dotýká několika oblastí práva v různých právních předpisech, především se ale budu zabývat jeho pojetím z hlediska trestního, správního a občanského práva.

1.2.1 Trestní právo

V rámci trestního práva může domácí násilí naplňovat skutkové podstaty hned několik trestných činů dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, především trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí a týrání svěřené osoby. Zároveň však může naplnit například skutkovou podstatu trestného činu ublížení na zdraví či těžkého ublížení na zdraví, vydírání, omezování osobní svobody, ohrožování výchovy dítěte, porušování domovní svobody, v závažnějších případech i znásilnění či vraždy (Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník).

1.2.2 Správní právo

Domácí násilí může také být postihováno jako přestupek proti občanskému soužití dle § 7 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, jehož skutkovou podstatu naplní např. vyhrožování újmou na zdraví, drobné ublížení na zdraví nebo schválnosti nebo jiné hrubé jednání (Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích).

Za předmětné přestupky je možné uložit nejen peněžité trest, ale také tzv. omezující opatření dle § 52 zákona č. 250/2016 Sb., o přestupcích, které spočívá např. v povinnosti zdržet se styku s určitou osobou nebo v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování (Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich).

Domácí násilí pak může vést k využití institutu tzv. vykázaní dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Za určitých podmínek je policista oprávněn vykázat osobu z bytu nebo domu společně obývaného ohroženou osobou, stejně tak i z bezprostředního okolí společného obydlí, a to na dobu 10 dnů (Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky).

1.2.3 Občanské právo

Z hlediska občanského práva se domácího násilí dotýká institut předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí dle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních

řízení soudních. V případě, že je společné bydlení pro oběť nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči samotné oběti či jiné osobě, která ve společné domácnosti žije, může soud přikázat pachateli, aby opustil společné obydlí i jeho bezprostřední okolí a nezdržoval se v něm, popř. aby se zdržel setkávání s obětí, a to na jeden měsíc s možností opakovaného prodloužení (Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních).

1.3 Domácí násilí z pohledu statistických údajů

Dle Světové zdravotnické organizace (WHO) je domácí násilí páchané na ženách nejrozšířenějším typem násilí na světě, které zažívá celosvětově až jedna ze tří žen. „*WHO odhaduje, že více než 30 % žen na celém světě zažilo fyzické nebo sexuální násilí ze strany partnera*“ (Ellsberg et al., 2015, str. 1).

V roce 2016 provedla ROSA – centrum pro ženy, z. s. statistiku ohledně návštěvnosti Informačního a poradenského centra za jeden rok, což bylo celkem 354 klientek. Dle průzkumu téměř všechny oběti zažívají ze strany partnera psychické násilí a až tři čtvrtiny klientek byly terčem fyzického násilí. Ekonomické násilí zažilo 71,3 % žen a na posledním místě s procentuálním zastoupením 37,1 % se nachází sexuální násilí. Dle průzkumu se domácí násilí vyskytuje ve vztazích různých sociálních statusů či dokončeného vzdělání, nejčastěji jsou oběti osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, stejně tomu je tak u pachatelů. Věkově se pomoc snaží aktivně hledat ženy od 31 do 45 let, pokud se jedná o násilné partnery, jsou zastoupeny mírně vyšší věkové kategorie. ROSA uvádí rozpětí věku pachatele věku od 36 do 50 let (Hronová, 2017).

Podle statistiky Policie České republiky za rok 2022 bylo evidováno celkem 1 418 případů domácího násilí na území ČR. Jakožto případ se počítá identifikace domácího násilí na základě přestupku nebo trestného činu. Z celkového počtu případů došlo až k 1099 vykazání ze společného obydlí (Policie České republiky, 2023).

Výše uvedená data reprezentují statistiky ohlášených případů domácího násilí. Lze tedy říct, že představují pouze menšinovou část skutečných případů domácího násilí v České republice, protože podle odhadů zůstává stále asi 90 % případů DN neohlášeno tzn. 9 z 10 případů domácího násilí se nikdy nedostane dále než přes „zavřené dveře“ domácnosti (Vláda České republiky, 2021).

1.4 Typy domácího násilí

Násilí páchané v domácnosti má několik různých forem, které mají ale vždy společný cíl, a to především získat mocenskou převahu nad obětí a následně si ji udržet (Ševčík, Špatenková, 2011). „*Domácí násilí lze rozdělit na jednotlivé druhy, avšak z hlediska ohrožené osoby se prolínají a zpravidla se nedějí izolovaně.*“ (Čech, 2011, str. 8).

První dvě kategorie domácího násilí jsou typy fyzického útoku, kdy se pachatel dopouští násilí u přímého kontaktu s tělem obětí. U dalších typů pachatel pouze využívá taktiky, které, ačkoliv nejsou mířeny na oběť fyzicky, z ní stále dělají terč týrání (Ganley, 1995). Jedna z nejvyužívanějších kombinací násilí páchaného v domácnosti je propojení fyzického a psychického násilí (Machalová, 2014).

1.4.1 Fyzické násilí

Fyzické násilí je velmi závažná a nejvíce viditelná forma násilí páchané v rodině, kdy cílem pachatele je především přivodit oběti bolest pomocí fackování, udeření rukou, bití různými předměty, kousání, bodání, škrcení atd. Do této kategorie spadá i nepřímé fyzické násilí, které může zahrnovat např. odepírání jídla či spánku nebo zabránění vyhledání lékařské pomoci. Tyto formy násilí sice nezpůsobí fyzické zranění, ale mnohdy vyvolají u oběti závažné zdravotní potíže, které mohou mít i vážné dlouhodobé následky (Ševčík, Špatenková, 2011). Pomocí fyzické síly si pachatel udržuje svou kontrolu nad obětí, což mu dodává pocit, že může manipulovat s chováním a postoji svého partnera (Toufarová et al., 2008).

1.4.2 Sexuální násilí

Dalším typem domácího násilí je sexuální násilí, které se oproti fyzickému násilí rozpoznává hůře, hlavně kvůli tomu, že se odehrává výhradně v soukromí. Mnoho obětí ani tento typ násilí nepovažuje za domácí násilí, nýbrž za „manželské povinnosti“, proto je i velmi špatně dokazováno (Ševčík, Špatenková, 2011). Jedná se především o nedobrovolný sexuální kontakt s partnerem, vynucování sexuálních praktik a zacházení s obětí jako sexuálním objektem (Čech, 2011). „*Agresori často vyžadují pohlavní styk na partnerce po násilném incidentu. Ženy partnerovi ze strachu, že by je znovu zbil, kdyby ho odmítly, raději vyhoví, zatímco muži většinou věří, že milostným aktem napraví své předchozí násilné chování*“ (Toufarová et al., 2008, str. 121).

1.4.3 Psychické násilí

Psychické (nebo také emocionální) násilí je jednou z nejvyužívanějších taktik u domácího násilí (Podaná et al., 2015). Tato forma se může dělit na dva typy. Prvním typem je psychické násilí neverbální, kam spadá např. ničení oblíbených věcí oběti za účelem trestu. Dalším typem je verbální psychické násilí, do kterého se řadí zakazování, zesměšňování, vyhrožování, hrubé chování či podezírání (Ševčík, Špatenková, 2011). Existuje velmi tenká hranice mezi tím, co je a není považováno za psychické násilí, záleží především na kontextu daného jednání a také jak chování vnímá oběť (Podaná et al., 2015). „*U psychického násilí si zprvu ohrožená osoba nemusí uvědomovat, že jde o násilí, např. mocenská opatření související s žárlivostí si vykládá jako velkou lásku apod.*“ (Čech, 2011, str. 8). U tohoto typu násilí se pachatel snaží zejména o vyvolání pocitu viny či méněcennosti, snaží se oběť přesvědčit, že za situaci je odpovědná právě ona. Díky útoku na sebehodnocení druhého může pachatel poté snáze využívat manipulaci (Toufarová et al., 2008).

1.4.4 Ekonomické násilí

Pomocí ekonomického násilí pachatelé mohou ovládat ohrožené osoby tím, že kontrolují jejich přístup k penězům a následného nakládání s nimi. Oběti si musí ve většině případů žádat o jakési povolení, aby mohly finanční prostředky využít (Ganley, 1995). Podle Ševčíka a Špatenkové (2011) se může jednat i o zatajování finanční situace dané domácnosti, čímž si opět násilník získává mocenskou kontrolu nad partnerem, hlavně z toho důvodu, že je oběť na pachateli finančně závislá (Ševčík, Špatenková, 2011).

1.4.5 Sociální násilí

Sociální násilí představuje zejména izolaci od okolního světa tzn. rodiny, přátel, zaměstnání, zamezení telefonického kontaktu nebo úplný zákaz vycházení ven. Při takovém jednání oběť ztrácí kontakt se svými blízkými osobami a tím získává zkreslenou představu o tom, že takové jednání je v partnerském vztahu běžné (Čech, 2011).

1.5 Příčiny domácího násilí

Hledání příčin domácího násilí patří stále mezi nejkontroverznější výzkumy. (Loseke et al., 2005). Allen a spol. ve svém článku *The General Aggression Model* (2018) popisují, že chování pachatele neboli agresora může ovlivňovat několik faktorů. Mezi ty

patří např. osobnostní faktory, do kterých spadá to, jak člověk individuálně reaguje na danou situaci. „*Tyto faktory mají tendenci být poměrně stabilní v čase a napříč situacemi, pokud osoba důsledně používá stejné znalostní struktury.*“ (Allen et al., 2018, str. 76, překlad vlastní). Patří mezi ně především příliš vysoké sebevědomí, narcismus, normativní akceptace násilí či také vysoký neuroticismus. Dále jsou stěžejní též situační faktory, kdy daná situace ovlivní, jak nebo zda vůbec dojde k agresi. Do této kategorie spadá sociální stres, frustrace, postavení či problémy v rodině atd. (Allen et al., 2018).

Ševčík a Špatenková (2011) předkládají několik jednofaktorových teorií, které se týkají vzniku domácího násilí. Jednou z nich je biologicko-genetická teorie, která popisuje obecnou predispozici jedince k agresivnímu a násilnému chování. Podle teorie objektových vztahů je násilná tendence spojena hlavně s nedostatkem láskyplné péče a vazeb během dětství. Domácí násilí můžeme také vysvětlit teorií sociálního učení, dle které probíhá přenos násilného chování mezi generacemi. Uváděn je také feministický přístup, který je založen především na genderové nerovnosti a nadvládě mužů, kteří se snaží získat a udržet moc a kontrolu, to může následně posilovat submisivitu u žen (Ševčík, Špatenková, 2011).

Vznik a celkové udržení domácího násilí ve společnosti může souviset i s přítomností mýtů a stereotypů vůči obětem a pachatelům. Dle Čírtkové existuje mnoho mýtů o příčinách domácího násilí, které pouze zjednodušují tuto problematiku. Jedním z mýtů je, že si oběť nechá pachatelovo chování líbit. Tímto tvrzením se ale příčina přesouvá na oběť, která situaci, ve které se ocitla, nemůže ovlivnit. Dalším mýtem je, že nezaměstnanost či konflikty podporují násilí ve vztahu (Čírtková, 2008). „*Ačkoliv jde o významné faktory, ovlivňují pouze dobu vzniku domácího násilí, startéry jednotlivých incidentů, jejich četnost, reakce oběti atp.*“ (Čírtková, 2008, str. 41).

Je důležité brát v potaz situace, kdy se domácí násilí vyskytne i v rodinách, které mají stabilní postavení ve společnosti, nečelí finančním problémům či jiným stresujícím okolnostem. Přestože mohou stresové situace (nezaměstnanost, finanční problémy atd.) podporovat vznik domácího násilí, neměli bychom se v rámci příčin odkazovat pouze na tyto okolnosti. Při řešení takového případu je proto důležité řádné zjištění souvislostí a vhodná intervence. (Čírtková, 2008).

1.6 Projevy a znaky domácího násilí

Abychom vyhodnotili násilnou situaci jako domácí násilí, musí být naplněno několik základních znaků (Ševčík, Špatenková, 2011). Mezi ně spadá především

opakovanost a dlouhodobost, postupná eskalace jak ve frekvenci, tak i závažnosti, neveřejnost a také jasné rozdělení rolí oběti a pachatele (Machalová, 2014). Další autoři uvádějí jako projevy a znaky např. historii domácího násilí, tedy zda se útoky již v domácnosti objevily a jak se postupem času vyvíjí. Dále poukazují na to, že jedinci sdílejí společnou domácnost/obydlí, kdy tento znak úzce souvisí s výše zmíněnou neveřejností. Kvůli tomu, že se násilí objevuje výhradně za „zavřenými dveřmi“ v soukromí, neexistuje dostatek svědků, kteří by mohli domácí násilí dokázat. (Ševčík, Špatenková, 2011).

1.7 Průběh domácího násilí

Proces domácího násilí začíná nenápadně, zprvu se může jednat pouze o situace, které může ohrožená osoba vnímat např. jako přehnanou starostlivost a tím pádem jim nepřikládá přílišnou důležitost. Postupně ale tyto situace eskalují až dojde k úplnému propuknutí domácího násilí (Čech, 2011). Lenore Walker ve své knize *The Battered Woman Syndrome* (2017) popsala několik fází, které se pravidelně opakují a jsou typické pro násilný vztah. Většina obětí tyto fáze alespoň jednou za dobu trvání DN zažila (Walker, 2017).

1.7.1 Fáze domácího násilí

První fází je hromadění napětí, u čehož roste i nebezpečí ve vztahu. Mezi osobami dostatečně nefunguje komunikace, násilný partner využívá tzv. pasivní agrese, kterou se oběť snaží zmírnit svými činy (ustupování, submisivita atd.) (Walker, 2017).

V druhé fázi následuje již zmiňované násilí, které nezahrnuje už pouze psychické vydírání, zesměšňování, ponižování atd., ale i fyzické napadání. V této fázi oběť nadále nedokáže kontrolovat pachatelův vztek, ani ho žádným způsobem zmírňovat. Násilník využívá svou fyzickou sílu k udržení moci nad ohroženou osobou (mlácení, škrcení, strkání, znásilňování atd.). U takové eskalace násilných konfliktů dochází velmi často ke zranění oběti nebo i přivolání policie (Walker, 2017). „*Je typické, že časem dochází ke zhoršení celé situace, protože násilník zjistí, že jeho chování má minimální či žádné sociální důsledky, a tak s naučí používat násilí jako přijatelný prostředek kontroly a donucování.*“ (Ševčík, Špatenková, 2011, str. 54).

Ve třetí fázi dochází k usmírování, pachatel se snaží oběť ujistit, že své chování změní a pomocí dárků a náklonnosti tak udržet ohroženou osobu v partnerském vztahu (Walker, 2017). Během tohoto období se na násilný incident pomalu zapomene a oběť

má tak pořád naději, že se situace může zlepšit. Celý tento cyklus se ale následně znovu několikrát opakuje a ze strany oběti je obtížné ho bez pomoci přerušit (Ševčík, Špatenková, 2011).

2 Role oběti a pachatele

2.1 Oběť

V násilném vztahu jsou jasně definovány role oběti a pachatele (Jakobsen, 2017). Obecně můžeme říci, že obětí domácího násilí je velmi rozsáhlá skupina populace, kterou však nemůžeme jasně definovat. Spadají do ní osoby různého věku, pohlaví, vzdělání, sociokulturního statusu, sexuální orientace atd. (Ganley, 1995). Oběť je v tomto případě osoba, která pocíťuje strach a bezmoc vůči násilí, které nedokáže zmírnit, ale může pro ni mít trvalé následky jak psychické, tak i fyzické (Jakobsen, 2017).

2.1.1 Stockholmský syndrom

U dlouhodobého domácího násilí bylo zjištěno, že oběť může velmi často trpět tzv. stockholmským syndromem. Ten byl poprvé popsán u případu přepadení banky v sedmdesátých letech 20. století ve Stockholmu, ve kterém byli rukojmí drženi až několik dní. Z počátku se vězňatelé chovali vůči rukojmím hrubě, po několika dnech jim ale začali projevovat laskavosti. Tento přístup způsobil to, že několik zajatých po propuštění vypovídalo ve prospěch pachatelů, dokonce došlo k zasnoubení vězňatele s jeho ženskou rukojmí (Buriánek et al., 2006).

Stejně tak dle Voňkové a Spoustové se u DN oběť identifikuje s pachatelovým jednáním, které následně omlouvá, a to na základě vytvoření emocionálního vztahu, „...*podvědomě si vykupuje jeho shovívavost, čímž si chrání život.*“ (Voňková, Spoustová, 2008, str. 74). Pro vznik stockholmského syndromu je třeba naplnit několik podmínek. Mezi ně patří ohrožení života oběti, izolace a přesvědčení, že ze situace již nelze uniknout. Ohrožená osoba zároveň pocíťuje jistou náklonnost vůči pachateli (Voňková, Spoustová, 2008).

2.1.2 Ženy v roli oběti domácího násilí

Dle statistických údajů jsou nejčastějším terčem domácího násilí právě ženy (Ježková et al., 2020). Evropské konzilium uvádí, že až 5 z 10 žen za svůj život zažilo fyzické či sexuální napadení od svého blízkého člověka a každý den jsou v EU zabity alespoň 2 ženy v důsledku domácího násilí (Council of the European Union, 2022).

Dle Ševčíka a Špatenkové (2011) ženy z partnerských vztahů, kde je přítomno domácí násilí neodcházejí především z důvodu osamocení, vysvětlování rodině a blízkým svůj důvod odchodu od partnera a zároveň mají strach z toho, že právě kvůli ní by děti

ztratily vybudovaný domov a také otce. Bojí se, že její situaci nikdo nebude věřit nebo dokonce ženu bude okolí obviňovat. „Protože ženy jako oběti domácího násilí obviňují z dané situace především samy sebe.“ (Ševčík, Špatenková, 2011, str. 94). V důsledku manipulace pachatele mohou být ženy přesvědčené o tom, že za situaci si mohou samy, jsou šílené, dokonce až duševně narušené. Tím, že kvůli partnerovi nemají žádné finanční prostředky, mají pocit, že situaci samy nezvládnou a nemají žádnou jinou možnost než setrvat v násilném prostředí (Ševčík, Špatenková, 2011).

Při snaze popsat charakteristické vlastnosti ženy jakožto oběti, přišla americká psycholožka Lenore Walker s pojmem „syndrom týrané ženy“. Při jejím výzkumu, ve kterém bylo zjišťováno, zda dlouhodobé setrvání v domácnosti, kde se vyskytuje násilí, může vyvolat psychické následky, bylo popsáno sedm příznaků, které se u týrané ženy objevují (Walker, 2017).

Mezi příznaky patří:

- Znovuprožívání traumatických událostí
- Vysoká míra úzkostí
- Snaha o utlumení emocí a vyhýbání se lidem – toto chování se obvykle projevuje jako deprese, popírání a disociace
- Kognitivní poruchy vnímání
- Potíže s intimitou a sexualitou
- Přetřhaní interpersonálních vztahů, které souvisí s pachatelovou snahou o manipulaci a izolaci oběti od jejího blízkého okolí
- Poruchy vnímání vlastního těla nebo také somatické či fyzické potíže

Nemusí jít ale o striktní vymezení pojmu a jeho příznaků, domácí násilí se může lišit a stejně tak vnímání a reagování dané oběti (Čírtková, 2020; Walker, 2017).

2.1.3 Muži v roli oběti domácího násilí

Díky studiím a statistikám se domácí násilí na mužích dostává stále více do povědomí široké veřejnosti. Dle studie V. Kolbe a A. Büttnera (2020) je prevalence DN na mužích až 20,3 % u fyzického násilí a až 37 % u psychického násilí, kdy ale většina z postihnutých mužů byla ale sama násilná vůči své partnerce (Kolbe, Büttner, 2020). Díky všem výzkumům, které se doposud tímto tématem zabývaly, je potvrzené, že je u mužů málo pravděpodobné, že se ocitnou v roli oběti DN (Ševčík, Špatenková, 2011).

Uvádí se také, že muži nenahlašují domácí násilí tak často jako ženy, stejně tak nevyhledávají v takové míře pomoc. Tento fakt souvisí s určitým genderovým zarámováním domácího násilí, proto je pro některé muže těžké identifikovat se jako oběť (Fagerlund, 2020). Muži se již od dětství učí jisté vzorce chování, ve kterých je kladen důraz na agresivitu, soutěživost či potlačování emocí. Tento nátlak ze strany společnosti poté může formovat jejich sebeobraz a jednání v budoucnosti (Buriánek et al., 2006). Dalším předpokladem, proč muži nenahlašují domácí násilí může být fakt, že pokud dojde ke zranění muže jakožto oběti DN, není v mnoha případech tak rozsáhlé a v tak závažné míře, než kdyby byla zraněna žena. Muž tedy nevidí důvod k jeho nahlašování (Gadd et al., 2002). Rozdíly existují i ve formě domácího násilí, která je vůči mužům nejčastěji užívána. Bylo zjištěno, že ženy vůči mužům nejvíce uplatňují psychickou formu násilí, která zahrnuje ponižování, zesměšňování či nadávky. Dalším typem je fyzické násilí (kopání, bití různými předměty, vytrhávání vlasů atd.) a využívání dětí jako prostředek domácího násilí. Ženy nejčastěji zakazují kontakt muže s dítětem, dítě vůči muži navádí skrze vymyšlené informace nebo vyhrožují, že pokud muž svou partnerku opustí, už dítě nikdy neuvidí (Carnell, 2007).

Tématu stereotypům vůči mužům a typické maskulinitě, která může ovlivňovat jejich chování v domácím násilí se budu zabývat v dalších kapitolách.

2.2 Pachatel

Vzhledem k nedostatečné práci s pachateli neexistuje zatím všeobecná, ověřená a ucelená definice a typologie násilníků, kteří se dopouštějí domácího násilí. Dle Čírtkové (2008) vznikají současné klasifikace pouze na základě vzorku z populace, ke kterému mají výzkumníci přístup. Lidé v tomto vzorku jsou například jedinci v psychiatrických léčebnách či lidé odsouzení k výkonu trestu a představují tak ve většině závažné případy pachatelů (Čírtková, 2008). Pachatele je těžké identifikovat, protože celá situace domácího násilí se odehrává za „zavřenými dveřmi“, tedy v soukromí. Navenek to tedy může vypadat, že jedinec miluje svou rodinu, je sympatický, komunikativní a vztahy v rodině jsou harmonické, přesto se však v domácnosti vůči své partnerce (a dětem) chová agresivně a bezohledně (Toufarová et al., 2008).

Pachatelé pochází z různých socioekonomických vrstev, mají různé vzdělání, odlišný věk apod. „*Řada z nich však vykazuje podobné rysy, jako např. nedostatek empatie či takzvanou „dvojitou tvář“.*“ (Toufarová et al., 2008, str. 115).

2.2.1 Žena v roli pachatele domácího násilí

I přes to, že se v roli pachatele mohou vyskytovat příslušníci mužského i ženského genderu, je možné pozorovat různé typy chování a strategie u jednotlivých pachatelů. Jak uvádí Hamel (2007), ženy využívají fyzické násilí ve stejné míře jako muži, ačkoliv pravděpodobně nejsou schopny způsobit tak rozsáhlá fyzická zranění jako muži. Velmi častá forma domácího násilí využívaná ženami je také psychické zneužívání, pomocí kterého oslabují partnerův pocit mužské identity (Hamel, 2007). U žen, které se dopouštějí partnerského násilí byly také zjištěny faktory, které k násilí přispívají. Mezi ně patří v mnoha případech například užívání návykových látek, traumatické symptomy, strach ze závazků či zneužívání v minulosti (Laskey, 2016).

2.2.2 Muž v roli pachatele domácího násilí

Je důležité se i v tomto případě na pachatele dívat z pohledu jednotlivce, ne každá osoba má stejné znaky chování, tudíž nespádají všichni pachatelé – muži do určité skupiny se stejnými charakteristikami. Existuje ale několik vlastností, kterými se vyznačuje mnoho násilných jednotlivců. Můžeme zmínit např. nízké sebevědomí, pocit nedocení, neschopnost nést následky za své činy, žárlivost nebo víru ve stereotypní rozdělení rolí muže a ženy (Conway, 2007). Dle Vargové a Vavroňové (2006) mnoho pachatelů zažívalo v dětství i citovou deprivaci nebo nebyli vychováni k respektu vůči ženám (matce) či obecně slabším členům domácnosti. Vytvořili si návyk užívat v určitých situacích násilí jako adekvátní prostředek k reakci (Vargová, Vavroňová, 2006). Danuta Rode ve své publikaci *Typology of Perpetrators of Domestic Violence* (2010) se i po odborné analýze všech charakteristik, které jsou u pachatelů DN známé, domnívá, že nedokážeme definovat jednoznačný typ násilníka, především z důvodu mnoha podmínek a faktorů, které ovládají jak jednání pachatele, tak i jeho osobnostní rysy (Rode, 2010).

2.2.3 Zdroje násilného chování u pachatele

Násilné chování může vznikat na základě mnoha faktorů, i tak je ale stále těžké jasně definovat jeho příčiny. Někdy se násilí objevuje jako reakce na stresovou událost (velké dluhy, nezaměstnanost, vážná nemoc, rozvod, úmrtí blízké osoby atd.), důsledek vznikající frustrace například z nespokojenosti se současným vztahem nebo prací, pocit ohrožení, nebo se u pachatele také může vyskytovat například poškození mozku či jiná dysfunkce. Ta se poté může projevat například ztrátou paměti (amnézií), kdy si jedinec

ani nepamatuje, že se násilného chování dopustil. V řadě případů ovlivňuje chování pachatelů také konzumace alkoholu nebo závislost na návykových látkách (Ševčík, Špatenková, 2011). Příčinám domácího násilí jsem se již podrobněji věnovala v předešlé kapitole Příčiny domácího násilí.

Vliv na chování pachatele mohou mít i aktuální okolnosti. Studie zabývající se partnerským násilím během pandemie COVID-19 (2021) ukázaly, že pachatelé v mnoha případech využili povinnou karanténu jako záminku k větší kontrole nad obětí. Pomocí výhrůzek, že fyzicky napadnou oběť, pokud poruší karanténu, nebo také nahlašováním falešných pozitivních testů na COVID-19 policii, tak manipulovali ohroženou osobu v pohybu mimo domov. Izolace bránila ohrožené osobě rovněž udržovat kontakty s vnějším okolím nebo blízkou rodinou a zároveň nemohla využívat služby, které obětem pomáhají v nouzi (azylové domy, poradenství) (Lyons, Brewer, 2021).

2.2.4 Typologie pachatelů

Sarah E. Romans a spol. ve svém článku *The Perpetrators of Domestic Violence* (2000) popisují tři typy pachatelů v domácnosti:

- **Cyklicky emočně nestálí pachatelé** – tento typ pachatele je charakteristický svou emoční závislostí na své partnerce a opakuje se cyklem násilí, které se postupně stupňuje a poté přechází do období lítosti. Chování jedince každým cyklem eskaluje a může dojít až k závažnému fyzickému násilí.
- **Nadměrně kontrolující pachatelé** – u tohoto typu se vyvinul vzorec kontroly nad obětí, který zasahuje především do psychického násilí.
- **Psychopatičtí pachatelé** – u takových jedinců značně chybí emocionální angažovanost či pocit lítosti. V mnoha případech se mimo domácího násilí dopouští i jiného kriminálního chování a násilí mezi muži (Romans et al, 2000).

Dle Čecha (2011) můžeme pachatele zařadit i do charakteristiky „majetnického žárlivce“ neboli jedince, který je až patologicky žárlivý a nedokáže se od partnerky odloučit. Využívá manipulativní fráze, ve kterých vyhrožuje smrtí jak sebe, tak i partnerky a takovéto vydírání zpravidla nepřestává ani po ukončení a rozdělení páru. Druhý typ pachatele je nazýván „sadistický pachatel“, ten má potřebu mít nad partnerkou moc a kontrolu, vyžívá se v extrémních a krutých formách násilí, které v mnoha případech končí vážnými fyzickými zraněními. Třetím a posledním typem, uvedeným

v knize je „extrémně nebezpečný“ pachatel. Pachatel, který spadá do této kategorie je útočný, agresivní, až přespříliš citlivý vůči pochybnostem o své mužnosti a rád projevuje své názory na úkor fyzického zdraví ostatních (Čech, 2011).

3 Následky domácího násilí

3.1 Následky pro oběť

„*Prožívané násilí oběť ovlivňuje v mnoha oblastech života.*“ (Vargová et al., 2008, str. 40). Nejenom že zasahuje do psychické části života, kde následky nejsou natolik zřetelné, ale způsobuje i závažné fyzické následky. Většina dopadů na život oběti spolu souvisí, tedy pokud trpí jedinec psychickými či fyzickými následky, může se poté zhoršovat v dalších oblastech života, například ve výkonnosti v zaměstnání. To poté ovlivňuje i ekonomickou situaci ohrožené osoby (oběť o své zaměstnání přijde), následkem toho může být i změna sociálního statusu oběti (Vargová et al., 2008). Podle výskytu následků, které vznikly u oběti, můžeme poté také identifikovat, k jakému typu domácího násilí došlo, či se jednalo o přestupek nebo trestný čin (Sedlák, 2004).

3.1.1 Fyzické následky

Fyzické následky se mohou dělit do dvou kategorií, a to na přímé fyzické zranění, které zahrnují veškeré modřiny, řezné rány, zlomeniny, podlitiny, stopy po popálení, otřes mozku nebo další tělesná poranění, které jsou způsobena násilnými incidenty a mohou být v mnoha případech trvalá. Dále oběti pociťují mnoho psychosomatických onemocnění, které souvisí s dlouhodobým stresem nebo strachem v důsledku domácího násilí. Mezi tyto onemocnění můžeme řadit migrény, poruchy spánku, vysoký krevní tlak, úbytek na váze nebo třeba bolesti žaludku (Hronová, Vavroňová, 2011).

3.1.2 Psychické následky

Dle Kruga a spol. (2002) má domácí násilí dalekosáhlý dopad na psychické zdraví oběti. Mezi důsledky patří zejména úzkostné poruchy, panické stavy, deprese, poruchy spánku, posttraumatické stresové poruchy, sebepoškozování atd. (Krug et al., 2002). Mnoho z těchto psychických poruch je zapříčiněno hlavně tím, že ve vztahu ztrácí oběti pocit kontroly a už nemají nadále motivaci situaci řešit a reagovat na ni (Buriánek et al., 2006). Psychické následky jsou také obvykle doprovázeny ještě různými fyzickými obtížemi (Sedlák, 2004).

3.1.2.1 Posttraumatická stresová porucha (PTSD)

Po silné stresující události se u obětí taktéž může rozvinout výše zmiňovaná posttraumatická stresová porucha neboli PTSD. Při dlouhodobém a opakujícím se domácím násilím oběť již pozná, kdy přichází pachatelům vztek a s tím i násilné chování,

proto se v mnoha případech naučí jisté psychické metody, díky kterým se s problémem vypořádá. Mezi ně spadá například popírání nebezpečí či jeho zlehčování, disociace nebo úplné vytěsnění a zapomenutí na násilí. PTSD je typické tím, že tyto metody jedinec využívá i po tom, co se z domácího násilí vymanil, jakožto reakce na zažité trauma (Walker, 2017).

Dle Voňkové a Spoustové (2008) se PTSD vyznačuje vtíravými a neodbytnými pocity opakovaného prožívání traumatické události, vyhýbání se všemu, co by mohlo znovu vyvolat vzpomínky na prožité trauma nebo neustálé napětí a připravenost na další stresové a traumatické situace (Voňková, Spoustová, 2008).

Přítomnost PTSD může zasahovat do mnoha oblastí života oběti. Významně ovlivňuje např. biologickou oblast (poruchy spánku, únava, dýchací potíže), oblast emoční (svíravý pocit viny, úzkosti, citová otupělost) a psychickou (dezorientovanost, poruchy soustředění, ztráta smyslu života). V neposlední řadě se to týká také změn chování, kam spadá agrese vůči okolí, sebedestruktivní chování nebo závislost na návykových látkách (Čech, 2011).

3.1.3 Sekundární viktimizace oběti

Vedle primární viktimizace (osoba se stane obětí trestného činu či nastane krizová událost, která ovlivní psychiku oběti) existuje i sekundární viktimizace v rámci které musí jedinec vstupovat do tzv. vynucené roli oběti (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Dle Lainga (2017) je sekundární viktimizace situace, kdy se obětem traumatických událostí dostane nevhodné vědomé či nevědomé reakce, a to buď ze strany institucionální nebo neformální podpory. Oběti tak mohou zažívat další psychické újmy či pocity zrady, hlavně kvůli očekávanému pocitu bezpečí a ujištění. Místo toho je naopak jejich situace bagatelizována či odmítána. (Laing, 2017). V rámci sekundární viktimizace může jít například o zveřejňování údajů o oběti a trestném činu v médiích. Ze strany přátel nebo rodiny může dojít k odsouzení nebo úplnému odmítnutí kontaktu s obětí (Čírtková, Vitoušová, 2007).

Výzkumníci, kteří zkoumali tento problém během rodinné mediace zjistili, že právě mediace vyvolává u až 63 % žen, které zažily domácí násilí, pocit sekundární viktimizace. Během mediace nebyly oběti vyslyšeny a objevil se u nich i pocit viny a odmítnutí (Rivera et al., 2012.) Tento problém se vyskytuje nejvíce u obětí znásilnění či sexuálního zneužívání a je to velmi často klíčový důvod, proč oběti trestné činy takového typu odmítají nahlásit (Laing, 2017).

3.2 Zdroje pomoci obětem

Čech (2011) uvádí, že nejdůležitější pravidlo pro pomoc oběti je v první řadě zastavení násilí a nepodceňování nebezpečnosti pachatele. Vždy by se také mělo postupovat dle zákonů a právních norem platných v České republice (Čech, 2011).

Možností, které můžeme v situaci domácího násilí, jakožto oběti využít, je několik, především do nich spadá Policie ČR, Orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotníci, krizová pomoc nebo speciální poradny pro oběti domácího násilí.

3.2.1 Policie České republiky

Policie zasahuje především v situacích, ve kterých je oběť závažně ohrožena nebo následně po násilném aktu žádá o podání trestního oznámení na pachatele. Vargová a Vavroňová (2006) uvádí, že hlavní úlohou policie je v takové situaci hlavně intervence neboli poskytnutí okamžité pomoci oběti, následné vyšetřování a zajištění pomoci od dalších organizací, které se touto problematikou zabývají (Vargová, Vavroňová, 2006). Policie České republiky je také dle zákona č 135/2006 Sb. který mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, oprávněna rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj. Policisté mají také povinnost přijmout a zdokumentovat oznámení volajícího o domácím násilí, zajistit lékařskou pomoc oběti a také poskytnout informace a kontakty na dalších organizace, poskytují psychologickou či sociální pomoc a ochranu obětem domácího násilí (Vargová, Vavroňová, 2006).

3.2.2 Lékaři

Lékaři a pracovníci ve zdravotnických zařízeních jsou velmi důležitou součástí pomoci obětem DN na základě toho, že při zranění v důsledku násilného napadení mohou být těmi, kdo uvidí poranění bezprostředně po útoku jako první a mohou domácí násilí identifikovat. Zdravotníci by měli v první řadě zjistit, jaká je příčina zranění a kdo je za zranění zodpovědný. Následně by měli vyšetření řádně zdokumentovat a v případě domácího násilí nebo pouhého podezření na domácí násilí poskytnout oběti informace o možné pomoci a předat jí kontakty na specializované poradny či jiné organizace, které se pomoci obětem DN zabývají (Vargová, Vavroňová, 2006).

3.2.3 Krizová intervence

Bezprostředně po násilném aktu či jiném ohrožení pachatelem se může oběť obrátit na organizace poskytující krizovou intervenci, které vyhodnotí situaci ohrožené

osoby a bezprostředně poté jí mohou nabídnout nouzové ubytování, finanční podporu nebo pouze poradenství a prostor pro sdílení. V novém a bezpečném prostředí se tak oběť může zaměřit na kroky, které povedou k řešení její situace (Conway, 2007). V rámci krizové intervence se sociální pracovníci organizace snaží s ohroženou osobou vytvořit bezpečnostní plán, který povede oběť v plnění stanovených kroků a cílů, jež jí pomohou v budoucím řešení náročné situace (Čech, 2011).

3.2.4 Poradenství

Důležitou součástí pomoci obětem domácího násilí je také poradenství, jak sociální, tak právní. Tyto služby mohou být v mnoha organizacích poskytovány jak prostřednictvím osobní schůzky, tak i telefonicky. Ohrožená osoba ve většině případů po odchodu od násilného partnera neví, jak postupovat, potřebuje podporu a jisté nasměrování v oblasti sociálních služeb, tedy například rady, na jakou organizaci se dále obrátit, jaké možnosti finanční podpory se v této situaci poskytují nebo jiné poradenství ohledně možností z právního hlediska (Acorus, 2022). Je třeba zmínit, že poradenské služby mohou být poskytovány kdykoliv během trvání násilného vztahu, ne pouze při odchodu oběti od svého partnera. Oběti nemusí chtít vztah vždy opustit a ukončit, jejich cílem je pouze zmírnit násilí a získat radu ohledně toho, jak změnit své i partnerovo chování (Vargová, Vavroňová, 2006).

„Poradenství může znamenat dodání síly. Dokáže klientovi pomoci vidět dovednosti, které má, a sílu, kterou oplývá. Pomůže mu vidět pozitivní věci, a ne negativní. Úkolem poradce je učinit klienta nezávislým – dodat mu sílu, aby krácel sám.“ (Conway 2007, str. 110).

3.2.4.1 Organizace nabízející pomoc obětem domácího násilí

V České republice je mnoho organizací, které nabízejí pomoc ohroženým osobám včetně krizové pomoci, sociálního a právního poradenství nebo azylového ubytování pro oběti a jejich děti.

Jednou z organizací, která tyto služby nabízí je Centrum pro osoby ohrožené domácím násilím Acorus z.ú. V rámci krizové pomoci zde může oběť až na sedm dní využít bezplatné ubytování v azylovém domě s utajenou adresou, kde je jí poskytována psychická podpora a bezpečí. Po uplynutí této doby je možnost dlouhodobě využívat služby běžného azylového domu, které jsou již ovšem zpoplatněné. Sociální pracovníci se v organizaci Acorus snaží především o posílení schopnosti oběti řešit situaci

samostatně. Mimo jiné nabízí také další služby, do kterých spadá krizová pomoc dětem, linka pomoci nebo odborné sociální a právní poradenství (Acorus, 2022).

Další stěžejní organizací, která poskytuje pomoc obětem domácího násilí je ROSA – centrum pro ženy. Tato nezisková organizace poskytuje obětem služby sociálního a právního poradenství, krizový pobyt v rámci projektu ROSALIN, který nabízí 15 lůžek pro oběti domácího násilí a jejich děti. Mezi další služby patří azylové ubytování, internetovou poradnu nebo chat, kde mohou ohrožené osoby anonymně komunikovat se sociálními pracovníky (Rosa centrum pro ženy, 2024).

Organizace Magdalenium obětem domácího násilí poskytuje jak odborné sociální poradenství, tak možnost ubytování v azylovém domě. Poradenství je poskytováno ambulantně a ohrožená osoba může využít psychologické, právní i sociální konzultace, během kterých je hlavním cílem posílit sebevědomí a soběstačnost oběti, zlepšit orientaci v problému a napomoci s návratem do běžného života ve společnosti (Magdalenium, 2024).

Ohledně poradenství je možné v České republice vyhledat například občanské poradny, jejichž bezplatné odborné sociální poradenství je poskytováno dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Dále se s poradenstvím můžeme setkat v rámci linek bezpečí, u kterých můžeme v mnoha případech využít jak e-mailovou tak i telefonickou komunikaci. V devíti krajských městech též pokrývá poradenství organizace Bílý kruh bezpečí, který provozuje nonstop bezplatnou linku pomoci obětem kriminality a domácího násilí (Bílý kruh bezpečí, 2024). V rámci nonstop linky nabízí pracovníci Bílého kruhu bezpečí ohrožené osobě porozumění a důvěru, motivují oběť v řešení dané situace a zároveň poskytují komplexní informace a rady o možnostech řešení. V případě, že dojde k policejnímu vykazání ze společného obydlí, musí Policie České republiky předat do 48 hodin zprávu o rozhodnutí Intervenčnímu centru Bílého kruhu bezpečí. Na základě toho centrum kontaktuje ohroženou osobu s nabídkou jejich služeb. Ohrožená osoba může následně svou situaci řešit bezplatně se sociálními pracovníky, právníky nebo psychology (Bílý kruh bezpečí, 2024a).

V neposlední řadě organizace ProFem, nezisková nestátní organizace, nabízí obětem domácího násilí sociální i právní poradenství nebo možnosti terapie. Ohrožené osoby mají možnost využít osobní konzultace bez objednání, infolinku pro oběti sexuálního násilí, stejně tak linku určenou pro právní poradenství (ProFem, 2024).

Oběť může využít i církevní organizace nabízející zejména azylovou pomoc v podobě ubytování v krizi (Charita ČR, Armáda spásy) (Conway, 2007).

3.3 Zdroje pomoci pachatelům

Při řešení problematiky domácího násilí se systém zacházení s aktéry DN v České republice zaměřuje ve větší míře na oběti než pachatele. (Toufarová et al., 2008). Celkově je při práci s pachateli zásadní, aby došlo k zastavení domácího násilí, aby se pachatelé naučili sociálním dovednostem, ovládali svůj vztek, nesli zodpovědnost za své činy a v rámci lepšího porozumění sama sebe našli vhodnější a zdravější alternativy k vybití svých emocí (Yorke et al., 2010). Jako první v České republice vznikl program Terapie partnerských agresorů Institutu forenzní psychologie v rámci Ministerstva zdravotnictví ČR. Cílem je naučit pachatele především asertivního jednání, dále do programu spadá i logoterapie a behaviorální terapie (Ševčík, Špatenková, 2011). Další organizací, která poskytuje pomoc pachatelům je například Diakonie českobratrské církve evangelické s programem Stop násilí, v rámci kterého může jedinec využívat individuální, párovou, či skupinovou terapii. Pachatel se také učí nenásilně řešit konflikty nebo jinak emočně náročné situace (Diakonie, 2024). V programu Viola, který je poskytovaný Centrem sociálních služeb Praha, je cílem naučit pachatele porozumět jejich situaci, nalézt její řešení a naučit se praktickým technikám, jak zvládat své emoce a chování (Centrum sociálních služeb Praha, 2023).

Dle Voňkové a Spoustové (2008) spadá do hlavního schématu zapojení pachatelů do terapeutických programů především Policie ČR, státní zástupce, soudy či přestupkové komise a místní úřady, intervenční centra, probační a mediační služba a v neposlední řadě zdravotnická zařízení (Voňková, Spoustová, 2008).

U skupinových setkávání poskytovaných pachatelům se můžeme inspirovat například u Vídeňského tréninkového programu pro pachatele partnerského násilí, který je Evropskou Unií uznán jako nejlepší model řešení. Cílem tohoto programu je budovat v pachateli odpovědnost za své jednání, naučit se řídit svůj vztek a také nacvičovat sociální dovednosti. Důležitým faktorem během tohoto programu je multidisciplinarita, tedy spolupráce jak mezi intervenčními centry, ve kterých se aktéři domácího násilí nachází, tak i práce s policií, orgánem sociálně právní ochrany dětí nebo se soudy (Toufarová et al., 2008).

3.4 Prevence domácího násilí

Prevence je důležitá nejen pro jednotlivce, kterých se domácí násilí týká (oběť i pachatel), ale i pro společnost, která je touto problematikou postihována také. Rodina je totiž stále považována za jednu z nejdůležitějších složek společnosti, která má funkci reprodukční, ekonomickou, socializačně-výchovnou a emoční (Sobotková in Ševčík, Špatenková, 2011).

WHO popisuje tři typy prevence, které by měly být využívány s cílem zlepšení veřejného zdraví:

- Primární prevence – hlavním cílem je mířit na společnost, ve které ještě nedošlo k viktimizaci, tzn. zmírnit rizika vzniku násilí a tím snížit jeho výskyt (informace o problému, zvýšení povědomí o možnostech pomoci, vzdělávací kampaně)
- Sekundární prevence – do této kategorie již spadají rizikové skupiny, které je třeba identifikovat a následně tak zabránit eskalaci situace nebo zhoršení negativních následků (např. vyšetření po znásilnění, krizová intervence)
- Terciární prevence – vyznačuje se dlouhodobou léčbou následků způsobených domácím násilím jako např. zmírnění traumatu či jiných psychických dopadů, dále se snaží podpořit reintegraci a resocializaci jedince zpět do společnosti (podpůrné skupiny, vzdělávání osob, které s oběťmi domácího násilí jednají) (Krug et al., 2002; Ševčík, Špatenková, 2011).

Výzkumníci také rozdělili do kategorií typy intervence, které se zaměřují na určité skupiny lidí:

- Univerzální intervence – poskytuje se všem jedincům bez ohledu na jejich riziko s cílem obeznámit obecnou populaci (osnovy prevence vyučované ve školách, mediální kampaně)
- Vybrané intervence – zaměřují se na všechny zvýšeně ohrožené osoby, které vykazují i malé riziko výskytu domácího násilí (např. školení pro rodiče samoživitele s nízkými příjmy)
- Indikované intervence – přístupy využívající se u osob, které již vykazaly znaky domácího násilí (např. léčba pachatelů) (Krug et al., 2002).

Ve studii zabývající se prevencí násilí na ženách a dívkách (2015) je dle WHO popsáno, že nejúspěšnější v rámci prevence jsou multisektorové programy, které zapojují

více stran a snaží se měnit zakořeněné postoje a chování lidí. Cílem těchto programů by měla být podpora rozvoje dovedností, komunikace a řešení konfliktů. Je důležité i zaměření na zpochybnění přijatelnosti násilí u jedinců a ekonomické závislosti žen na mužích (Ellsberg et al., 2015). Stejně tak zmiňuje autor jako příklady prevence intervence ve školách, skupinové školení pro muže a ženy nebo mobilizaci společnosti, která by měla omezit domácí násilí na úrovni populace skrze změny ve veřejném diskurzu (Ellsberg et al., 2015).

V České republice probíhá mnoho programů, které cílí na osvětu o domácím násilí a snaží se zvýšit povědomí o tomto problému. Policie České republiky míří se svými programy o zvýšení informovanosti o DN především na základní a střední školy, kde vzdělává pedagogy, kteří mohou být klíčoví při zaznamenání domácího násilí v rodině hlavně skrze děti. Včasnou identifikací může dojít k úplnému zabránění domácímu násilí nebo alespoň zmirňování jeho důsledků (Policie České republiky, 2023a). Co se týče dalších orgánů zabývajících se prevencí domácího násilí, Ministerstvo vnitra České republiky se prostřednictvím vytváření vládních materiálů snaží monitorovat činnost policie, intervenčních center a dalších institucí, které při řešení domácího násilí spolupracují, zároveň podporuje vznik terapeutických programů jak pro oběti, tak násilné osoby a zřizuje specializované pracoviště pro řešení této problematiky po celé České republice (Ministerstvo vnitra České republiky, 2024).

4 Stereotypy v problematice domácího násilí

4.1 Definice genderu

Gender je jeden z nejdůležitějších faktorů v lidském společenském životě, který je ovlivněn mnoha kulturními významy, jež zasahují jak do individuálních, skupinových tak i společenských procesů. Každá tato kultura nabízí odlišné soubory pojmů, které definují a charakterizují muže a ženy, jejich role, práva a povinnosti. Všechny tyto genderové kulturní kategorizace následně ovlivňují myšlení, jednání a pocity všech jedinců v dané společnosti (Eckes, Trautner, 2012). „*Pojem gender odkazuje k sociálně a kulturně konstruovaným rozdílům mezi feminitou a maskulinitou.*“ (Smetáčková, 2016, str. 41). Dle Smetáčkové (2016) se při hledání rozdílů mezi ženami a muži může gender definovat třemi různými způsoby:

- Vzhled, chování, schopnosti atd. – tyto charakteristiky jsou v určité společnosti a období přiřazovány obrazům žen a mužů
- Organizace společnosti a společenských institucí, ve kterých je určitý rozdíl mezi maskulinitou a feminitou
- Maskulinní a femininní charakteristiky, které jsou ovlivňovány socio-kulturními faktory (Smetáčková, 2016).

Mezi hlavní aspekty genderu patří fyziologické neboli tělesné aspekty, genderová identita či sebeurčení, právní aspekt a v neposlední řadě sociální aspekt, který souvisí s normami a projevy genderu. Všechny tyto oblasti se mohou v průběhu života měnit v důsledku především vnějších vlivů (společnost) nebo se navzájem ovlivňovat (Lindqvist et al., 2020).

4.1.1 Genderové role

Na základě výše popsaných atributů si během života osvojujeme genderové role. Dle Oakleyové probíhá tento proces již od narození. Genderové role si osvojujeme na základě sociálních mechanismů, individuálních osobních reakcí či na základě zkušeností, které následně formují maskulinní a femininní chování, postoje a role (Oakley, 2000). „*Genderové role jsou založeny na očekáváních, která mají jednotlivci, skupiny a společnosti vůči jednotlivcům na základě jejich pohlaví a na základě hodnot a přesvědčení každé společnosti o genderu. Genderové role jsou výsledkem interakcí mezi jednotlivci a jejich prostředím a dávají jednotlivcům vodítka k tomu, jaké chování je považováno za vhodné, pro které pohlaví.*“ (Blackstone, 2003, str. 335).

4.1.2 Genderová identita

Jedním z důležitých aspektů genderu je genderové identity, která může být v průběhu života proměnlivá a nestabilní. Jedinec si tak může svou identitu sám definovat bez ohledu na jeho tělesné znaky či pohlaví, které mu bylo přiděleno při jeho narození (Lindqvist et al., 2020). Na základě toho existují další identity, které spadají jak do klasického binárního rozdělení žena/muž, tak i mimo něj tzn. nebinární rozdělení. Mluvíme například o transgender osobách, u kterých fyziologický aspekt neodpovídá jejich vlastní genderové identitě. Binární transgender jedinci jsou ti, jejichž současná identita (muž/žena) je opačná od kategorie, která jim byla přiřazena při narození (tzn. při narození byli identifikováni jako muž, ale nyní se identifikují jako žena či naopak). Naopak nebinární transgender jedinci se necítí být vázáni na žádnou z binárních genderových kategorií a zastávají tedy jiné nebinární orientace (Bradford, Catalpa, 2019).

4.1.3 Pohlaví a gender

Je důležité zmínit, že jak v teoretické, tak v jazykové rovině jsou gender a pohlaví dva různé pojmy, mezi kterými je velký rozdíl. Pohlaví je určeno biologicky, zahrnuje strukturální, funkční a behaviorální charakteristiky, které jsou u jedinců dány pohlavními chromozomy. Na základě těchto charakteristik a rozdílů jsou bytosti následně rozlišovány jako tzv. samci a samice. Gender je naopak definován jako určité chování nebo jako kulturní a psychologické rysy, které jsou přisuzovány různým pohlavím (Torgrimson, Minson, 2005).

4.2 Definice stereotypu

Stereotyp můžeme definovat jako výsledek procesu, soudů, názorů anebo také předsudků ve společnosti. „*Stereotypy jako psychický a současně sociální mechanismus představují na jedné straně určitou shodu v pohledu na svět, ale na druhé straně determinují vnímání i hodnocení určitých skupin jevů a ovlivňují postoje a chování vůči nim.*“ (Sedlák, Kovář, 2012, str. 28). Tyto jak pozitivní, tak i negativní stereotypy poté využíváme na každodenní bázi. Stereotypy jsou obecné představy o příslušnících určitých sociálních skupin, které vycházejí z očekávání. Často jsou tyto stereotypní vlastnosti obecně aplikovány na všechny jednotlivce dané sociální skupiny, i když je zřejmé, že většina lidí do takových stereotypních obrazů nespadá. Kvůli tomu stereotypy nadměrně zvýrazňují rozdíly ve skupinách a způsobují přehlížení individuálních specifik. Těmto ustáleným vzorcům myšlení a chování je těžké se ubránit a jejich odbourávání je velmi

komplikované (Sedlák, Kovář, 2012). Stereotypy jsou zpravidla velmi nestálé a nestabilní, mohou se měnit v závislosti na situaci, kontextu či relevantní porovnávací skupině (Ellemers, 2018).

Stereotypy se mohou dělit do dvou skupin. První skupinou jsou heterostereotypy neboli stereotypy vůči členům cizích skupin či skupin celkově. Ty jsou zpravidla negativnější a odlišné oproti druhé skupině stereotypů, které označujeme za autostereotypy. Ty směřují především vůči vlastní skupině (Smetáčková, 2016).

4.2.1 Genderové stereotypy

Na základě výše zmiňovaných genderových rolí, které si během svého života osvojujeme, následně vznikají genderové stereotypy, které můžeme definovat jako nástroj pro udržování genderového řádu. Ve společnosti na základě genderových stereotypů vzniká obecná představa o charakteristikách, které přisuzujeme ženám i mužům. Podle těchto rysů u každého jednotlivce můžeme následně očekávat jisté chování, vlastnosti či dokonce schopnosti, které se označují buď jako maskulinní či femininní chování (Smetáčková, 2016). Dle Ellemers (2018) užitečnost obecných ale i genderových stereotypů lze využít v situacích, ve kterých je třeba odhadnout, jak se daný jedinec bude pravděpodobně chovat či vyjadřovat. Naopak může být chybou hodnotit osoby pouze dle daných stereotypů a zanedbávat jejich individuální kvality a charakteristiky (Ellemers, 2018).

Genderové stereotypy zasahují do mnoha oblastí ve společnosti. Ve vzdělávacím kontextu jsou např. ženy považovány za méně nadané v oblasti vědy než muži, také v profesní oblasti můžeme pozorovat rozdílné vnímání kompetencí a následné platové hodnocení práce ženy a muže. Tyto rozdíly již několikrát ukázaly genderové nerovnosti ve společnosti, co se týče např. finanční situace či kariérního rozvoje (Ellemers, 2018).

Smetáčková ve své knize Genderové představy a vztahy (2016) zmiňuje konkrétní příklady genderových stereotypů. U mužů se očekává, že budou disponovat fyzickou silou, dominancí, či zdatností v technických oborech, naopak ženy jsou spojovány se submisivitou, fyzickou krásou či orientací především na vztahy (Smetáčková, 2016).

Ženy jsou hodnoceny především na základě vzhledu, nikoliv jejich úspěchů či kompetencí, naopak tento způsob objektivizace u mužů jejich hodnocení ani kvality žádným způsobem nesnižuje. Stejně tak dochází k rozdílným v oblasti rodičovství, kde ženy by měly být plně soustředěny na roli rodiče a neměly by svou pozornost přeměňovat na práci. Zároveň genderové stereotypy vůči matkám ovlivňují jejich

kariérní posun, jsou vnímány jako méně vhodné či kompetentní pro práci. U mužů naopak role rodiče neovlivňuje jejich pracovní příležitosti ani schopnosti (Ellemers, 2018).

Muži jsou nedostatečně zastoupeni v rolích, které kladou důraz na péči či společenskost, a právě kvůli genderovým stereotypům je pro ně těžké se do těchto rolí začlenit. Stereotypy, že muži musí uplatňovat moc nad ženami či nesmí vykazovat slabost a nesoběstačnost může mít dlouhodobé a negativní důsledky na sociální fungování nebo duševní zdraví mužů, které může způsobovat např. deprese, pocity osamělosti atd. (Ellemers, 2018). Dle Bates a spol. (2019) se maskulinita vyznačuje především soutěživostí, neochotou přiznat slabost, neschopností vyjadřovat své emoce či hněv. Dané stereotypy mohou poškozovat právě muže, kteří se stanou obětí domácího násilí a také často ovlivňují jejich rozhodnutí vyhledat např. odbornou pomoc (Bates et al., 2019).

4.3 Stereotypy vůči oběti

Lze říct, že stereotypy v oblasti domácího násilí vychází z historického kontextu, kdy společnost mužům dovozovala bez právního postihu využívat mírné fyzické tresty k ovládnutí svých manželek. Židovsko-křesťanská etika dokonce nařizovala mužům, aby fyzicky napadali své ženy z důvodu posílení mužské autority (Harrison, Esqueda, 1999).

Ve studii Lisy A. Harrison a Cynthie W. Esqueda (1999) je popsáno, že ve společnosti panuje mnoho stereotypů vůči ženským obětem domácího násilí, v rámci kterých jsou ženy vnímány jako bezmocné, zranitelné, zanedbané, neatraktivní, pasivní či dokonce masochistické, šílené a emocionálně narušené, především kvůli tomu, že si své násilné partnery vybírají úmyslně a dobrovolně setrvávají v násilném vztahu. Dalším běžným stereotypem je, že je oběť za svou situaci sama zodpovědná a agresivní chování partnera sama vyprovokovala. Ve společnosti je zastáván takový názor, že pokud osoba nevykazuje výše popsané stereotypní znaky, nemůže být považována za oběť nýbrž za spolupachatele domácího násilí. Při zkoumání násilného útoku se hodnotí reakce oběti před či v průběhu napadení ze strany partnera. Pokud se totiž oběť při útoku bránila slovně či fyzicky, je v mnoha případech automaticky brána jako spoluviník, tím pádem je zde menší možnost potrestání pachatele. Tomuto jednání předchází mýtus či stereotyp, že domácí násilí je problém mezi dvěma manžely a do jisté míry je tak stále akceptované (Harrison, Esqueda, 1999).

Do stereotypů vůči aktérům domácího násilí zasahují také již zmiňované genderové stereotypy v rámci maskulinního a femininního chování. Žena je i mimo kontext domácího násilí považována za submisivní a pasivní, proto je automaticky vnímána jako

potenciální obětí. Právě díky těmto stereotypům může ve společnosti docházet k omlouvání a tolerování násilného chování (Sedlák, Kovář, 2012). Vzhledem k těmto ustáleným stereotypům ve společnosti hrozí riziko, že oběti nebudou domácí násilí nahlašovat či vyhledávat zdroje pomoci a podpory (Bates et al., 2012).

Muži jako oběti domácího násilí stejně jako ženy čelí při hledání pomoci mnoha překážkám, které jsou umocňovány genderovými stereotypy. Ve většině případů je pro muže důležité zachovat si pocit maskulinity, proto často odmítají svou zranitelnost v důsledku domácího násilí. Muži mohou mít pocit, že při případném vyhledání podpory budou jejich zkušenosti vnímány jako slabost nebo že se jim nedostane důvěry, mnohdy jsou vnímáni spíše jako pachatelé než oběti, a to pouze na základě genderové role ve společnosti (Bates et al., 2012).

4.4 Stereotypy vůči pachatelům

Co se týče pachatelů domácího násilí bývají ženy považovány za méně fyzicky agresivní než muži. Tento předpoklad reaguje především na tradiční genderovou roli žen, která ženy prezentuje jako slabší, pasivnější jedince, kteří potřebují ochranu. Ve většině případů to znamená, že pokud se žena dopustí domácího násilí na svém partnerovi, společnost se snaží zjistit, jaký k tomu byl důvod. U ženy, využívající formy domácího násilí vůči partnerovi se hodnotí agrese spíše jako sebeobrana, vyprovokování či osobní situace. Mužská agresivita také souvisí s genderovými rolemi a předpoklady tzn. pro muže je běžné až normální být silný či kontrolující vůči ženě (Bates et al., 2012). Na základě těchto atributů je násilí ze strany partnera vůči své partnerce mnohdy vnímáno jako přijatelná část manželství, nepovažuje se tedy za deviantní, nezákonné a trestuhodné (Harrison, Esqueda, 1999).

II. Praktická část

5 Úvod

Teoretická část práce poukázala na genderové stereotypy ve společnosti, které mohou ovlivňovat jednání jedinců v souvislosti s domácím násilím. Praktická část bakalářské práce se proto zaměřuje na zjištění genderových rozdílů v informovanosti o problému domácího násilí. Je strukturovaná do dvou hlavních částí. V první části jsou vytyčeny a stanoveny cíle výzkumu a hypotézy, které budou přijaty či zamítnuty. Další kapitola se věnuje též metodologii, kde je popsána metoda sběru dat, výzkumný vzorek a strategie sběru dat. Druhá, analytická, část se věnuje analýze dat a výsledkům výzkumu. Tyto výsledky byly získány na základě kvantitativního výzkumu pomocí metody dotazníkového šetření. V závěru praktické části je shrnuto výzkumné šetření a provedeno jeho zhodnocení.

6 Cíl výzkumu a hypotézy

Hlavním cílem praktické části práce bylo zjistit, zda existují rozdíly v informovanosti o problému domácího násilí na základě genderu respondentů. Praktická část práce se tedy soustředí konkrétně na to, zda existují rozdíly mezi ženami a muži v informovanosti o existenci organizací, které poskytují pomoc obětem domácího násilí a rozdíly v povědomí o rozšíření problému ve společnosti. Chtěla jsem také porovnat, zda se liší postupy, které ženy a muži využívají v řešení situace domácího násilí. Dalším cílem práce bylo zmapovat, zda je informovanost o problému domácího násilí ovlivněna kromě genderu i zkušeností s domácím násilím, ať už v přímé (přímý účastník DN) nebo nepřímé formě (svědek).

Na základě stanovených cílů bakalářské práce a prostudované odborné literatury jsem zformulovala 2 hypotézy, které na základě sebraných dat byly přijaty nebo zamítnuty.

H1: „Ženy oproti mužům vnímají problém domácího násilí jako více závažný.“

H2: „Osoby, které byly svědky či přímými účastníky domácího násilí, jsou o problému více informovány.“

Uvedené hypotézy jsem si stanovila proto, že v teoretické části se v několika kapitolách věnuji genderovým stereotypům jak obecně, tak i vůči aktérům domácího násilí. Použitá odborná literatura naznačuje, že ženy jsou více spojovány s rolí oběti, díky čemuž se domnívám, že mají lepší představu o možnostech vyhledání pomoci, stejně tak budou mít větší představu o rozšíření domácího násilí ve společnosti. Naopak muži na základě genderových stereotypů spojených s maskulinitou a očekáváními od mužů budou mít v případě ohrožení domácího násilí menší tendenci vyhledat odbornou pomoc. Na základě toho se domnívám, že nebudou tolik informováni o problému domácího násilí a jeho možnostech řešení. Zároveň předpokládám, že osoby, které s domácím násilím mají zkušenost, ať už jako náhodní svědci či se setkaly s násilnými událostmi v jejich rodině nebo mezi jejich blízkými, budou vykazovat větší míru informovanosti o možnostech pomoci ohledně problému domácího násilí.

7 Metodologie

7.1 Metoda sběru dat

Šetření bylo provedeno metodou kvantitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum je definován jako metoda standardizovaného vědeckého výzkumu, která zkoumá jevy prostřednictvím proměnných, jež jsou navrženy k měření určitých vlastností. „*V tomto tzv. hypoteticko-deduktivním přístupu na základě teoretické rozvahy odvozujeme (dedukujeme) určité testovatelné hypotézy, stanovujeme způsob jejich empirického prověření a následně toho prověření provedeme.*“ (Novotná et al., 2019 str. 115). Dle Punche (2008) je kvantitativní výzkum koncipován tak, aby přinášel konkrétní numerická data a zkoumal vztahy mezi proměnnými. Mezi kvantitativní metody šetření patří šetření malého rozsahu, průřezová šetření, šetření založená na sledování jednotlivých osob jako jednotce analýzy a šetření provedená pomocí dotazníků vyplněných respondenty. Právě dotazníkové šetření vyplněné samotným respondentem, je dle Punche (2008) nejběžnější metodou v kvantitativním šetření (Punch, 2008).

Dotazníkové šetření vyplněné přímo respondenty, které jsem pro svůj výzkum zvolila, lze popsat jako metodu sběru dat používanou k rychlému získání informací od respondentů. Je závislé především na výzkumných otázkách, které nám pomáhají konkrétní dotazník sestavit (Punch, 2008). Tato metoda se zaměřuje na sběr informací o myšlenkách, zkušenostech, názorech či znalostech respondentů (Zháněl et al., 2014). Dotazníky jsou často sestaveny z mnoha položek, tedy otázek a výpovědí, které mohou být formulovány do otevřených, polootevřených či uzavřených otázek. V uzavřených otázkách má respondent na výběr z několika pevně daných možností, v závislosti na povaze otázky může ale respondent na otázku odpovídat pouze jednou správnou odpovědí, nebo zvolí více možností. Specifickým typem uzavřené otázky je Lickertova škála, kdy respondent odpovídá dle míry jeho souhlasu s daným výrokem. „*Často využívanou sadou možností je například: „rozhodně ano“ – „spíše ano“ – „spíše ne“ – „rozhodně ne“ či „rozhodně souhlasí“ – „spíše souhlasí“ – „ani souhlasí, ani nesouhlasí“ – „spíše nesouhlasí“ – „rozhodně nesouhlasí“*“ (Novotná et al., 2019, str. 156). Polootevřené otázky jsou typické pevně daným výčtem možností s přidanou variantou běžně označenou jako „jiné“ která má charakter otevřené otázky. Respondenti tak mohou doplnit další alternativy, které v otázce nejsou obsaženy. V rámci otevřených otázek respondent odpovídá na otázku vlastními slovy, díky čemuž můžeme zjistit jeho

konkrétní postoje nebo názory (Novotná et al., 2019). Dotazníkové šetření je často realizováno prostřednictvím online nástrojů, které umožňují vytvářet, distribuovat a analyzovat výsledky dotazníků (Zháněl et al., 2014).

Metodu on-line dotazníkového šetření jsem si zvolila z důvodu citlivosti tématu. Díky anonymitě mohli respondenti odpovídat pravdivě a nemuseli se tak obávat narušení soukromí i v případě, že by měli přímou zkušenost s domácím násilím. Ve svém dotazníkovém šetření jsem využila právě uzavřené a polootevřené typy otázek, protože se domnívám, že vzhledem k citlivosti tématu by mnoho respondentů nechtělo své zkušenosti s domácím násilím detailněji sdílet. Zároveň jsem předpokládala, otevřené otázky, jejichž vyplnění zabere mnohem více času, mnohé respondenty od vyplnění odradí.

Díky specifickým typům otázek (Lickertova škála) jsem mohla lépe vypožorovat míru souhlasu či nesouhlasu s tvrzeními, na základě čehož jsem mohla posoudit informovanost o problému domácího násilí dle genderu jednotlivých respondentů i dle jejich zkušeností s DN.

7.2 Výzkumný vzorek

Vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření v bakalářské práci lze charakterizovat jako malé šetření kvantitativně zaměřené na vztah mezi proměnnými, byl výzkumný vzorek stanoven náhodným výběrem. Zatímco základní soubor představují občané s přístupem k internetu, neboť dotazník bylo možné vyplnit online, výběrový soubor pak tvoří 185 respondentů, jejich odpovědi budou ve výzkumu analyzovány. Respondenti byli osloveni prostřednictvím sociálních sítí, kde byl dotazník šířen kromě osobního profilu i dalšími profily respondentů z pilotní fáze výzkumu. Jejich různorodost co se týče věku, bydliště i sociálního statusu tak přispěla k větší variabilitě mezi respondenty, aby nedošlo ke kumulování respondentů například v pouze v jedné věkové skupině. Respondenti museli být starší 18 let (vzhledem k citlivosti tématu), zároveň byli osloveni s prosbou o vyplnění dotazníku a jeho další šíření. Domnívám se, že počet respondentů a náhodnost výběru respondentů zajistila reprezentativnost výzkumu, jeho výsledky je možné zobecnit (Punch 2008). Vzhledem k postupnému šíření dotazníku na sociálních sítí se podařilo se získat odpovědi osob z různého sociálního prostředí i různých regionů ČR. Výzkum se primárně zaměřoval na příslušníky mužského a ženského genderu, s ohledem na rozsah práce nebyli příslušníci jiné genderové identity podrobněji mapovány, neboť se ve výběrovém souboru nepředpokládá jejich vysoký výskyt, tzn. práce se nezaměřuje na

specifické genderově profilované skupiny. Pro větší specifičnost jsem respondenty rozdělila do tří věkových kategorií – 18-30 let, 30-60 let a 60 a více let. Vzhledem k hypotézám, které jsem si v práci stanovila, nebyl věk respondentů určujícím faktorem, proto rozdělení do třech skupin sloužilo pouze pro orientaci ve výzkumném vzorku.

7.3 Strategie sběru dat

7.3.1 Tvorba dotazníku

Vzhledem k zaměření mé práce jsem pro sběr a analýzu dat zvolila anonymní strukturovaný dotazník, který obsahoval celkem 18 uzavřených a polootevřených otázek. Dotazník jsem rozdělila do tří částí, první část obsahovala tři otázky, které se týkaly základních informací – gender, věk a zkušenost s domácím násilím. V další části respondenti odpovídali na 11 výroků a na škále od 1 do 5 (Naprostou nesouhlasím – Naprostou souhlasím) tak hodnotili jejich míru souhlasu s daným tvrzením. Poslední část obsahovala 4 otázky, které se týkaly rozšířenosti domácího násilí ve společnosti, možnostech pomoci a otázku týkající se informovanosti respondentů o problematice DN.

7.3.2 Pilotní šetření

Dotazník vznikl postupně v několika verzích. Pro každou verzi jsem provedla pilotní šetření na menším počtu respondentů různých věkových kategorií, které jsem osobně znala, a zaznamenala jsem všechny připomínky, či nedostatky ve srozumitelnosti otázek či možnostech odpovědí, na které mne upozornili. Vycházela jsem z doporučení Punche (2008), který považuje za nutné otestovat nejen srozumitelnost a jednoznačnost otázek, ale také to, jestli na ně lidé rychle, snadno a spolehlivě odpoví. Součástí testování byly i etické aspekty, průvodní dopis a celková dostupnost dotazníku (Punch, 2008).

7.3.3 Vlastní šetření

Vlastní dotazníkové šetření probíhalo online pomocí Google Formulářů a dotazník byl rozeslán prostřednictvím sociálních sítí. Rozeslání zahrnovalo prosbu na potenciální respondenty o jeho šíření, šetření probíhalo po dobu 10 dnů od 9. 4. 2024 do 18. 4. 2024 a získala jsem celkem 185 odpovědí. V úvodu dotazníku každý respondent souhlasil s dobrovolnou účastí na výzkumu a potvrdil, že se jedná o plnoletého občana České republiky. Následoval průvodní dopis, kde byl respondent informován o účelu šetření, ujištěn o jeho anonymitě a možnosti kdykoliv dotazník před odesláním ukončit. Plná verze dotazníku je uvedena jako příloha č. 1 bakalářské práce.

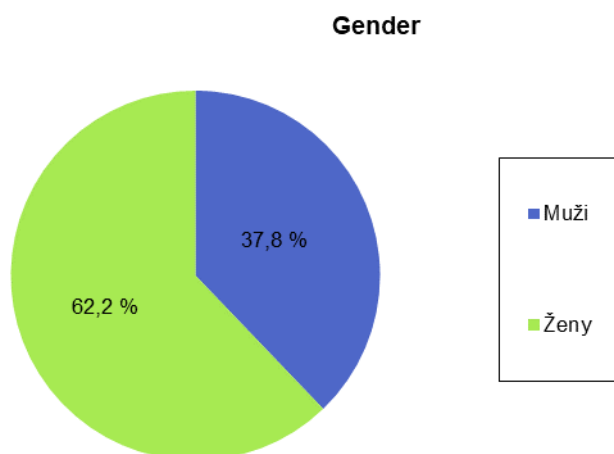
8 Analytická část

8.1 Analýza dat

Databázi získanou z vyplněných dotazníků respondenty jsem převedla do formátu xlsx a dále zpracovávala v Microsoft Excel 2021. Z databáze jsem pomocí filtrů vytvořila dva soubory. První byl vytvořen podle genderu, ke kterému se respondent hlásil, druhý podle odpovědi ANO/NE na otázku, jestli měl respondent zkušenost (přímou i nepřímou) s domácím násilím. Vzhledem k tomu, že počet respondentů s genderem muž a genderem žena nebyl shodný, stejně tak nebyl shodný počet respondentů, kteří měli a kteří neměli zkušenost s domácím násilím, rozhodla jsem se odpovědi na jednotlivé otázky vyhodnotit nikoliv v absolutních hodnotách, ale v podílech na celku, neboť se domnívám, že procentuální vyhodnocení zastoupení odpovědí lépe zobrazuje rozložení odpovědí ve sledované skupině respondentů. Z odpovědí na každou otázku jsem vytvořila 2 grafy – první graf zobrazuje rozložení odpovědí podle genderu „Muži“ a „Ženy“, druhý graf zobrazuje výsledky odpovědí podle rozdělení respondentů dle zkušeností s domácím násilím na „Byl svědkem DN“ a „Nebyl svědkem DN“. U většiny otázek jsem zvolila typ kruhového grafu, u otázek, kde mohli respondenti vybrat více možností, jsem použila graf dvojrozměrný pruhový. Pod každým grafem je uveden komentář. Po grafickém zobrazení odpovědí na všechny otázky dotazníku a jejich okomentování jsem shrnula hlavní poznatky, které se týkaly genderových rozdílů v informovanosti a celkovém povědomí o problematice domácího násilí podle genderu a pokusila se na základě těchto poznatků přijmout či zamítnout hypotézu 1. Dále jsem shrnula poznatky, které vycházely z rozdělení respondentů na svědky domácího násilí a ostatní respondenty a porovnála s hypotézou 2.

8.1.1 Otázka č. 1 - Uved'te prosím Váš gender.

Graf č.1 - Uved'te prosím Váš gender.

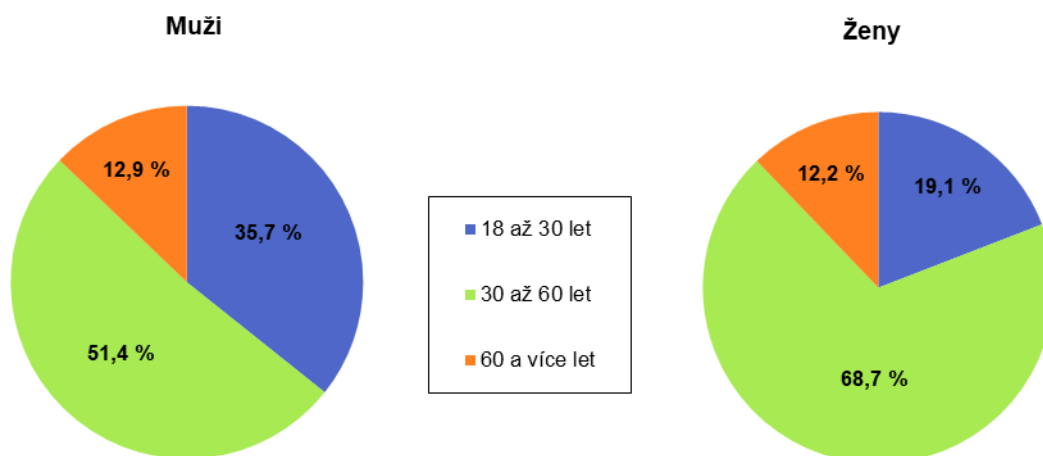

Zdroj: Vlastní výzkum

Dotazník vyplnilo celkem 185 respondentů starších 18 let, z toho 115 respondentů uvedlo jako svůj gender žena, tj. 62,2 % a 70 respondentů se hlásilo k genderu muž, tj. 37,8 %. Žádný další gender nikdo z respondentů neuvedl.

8.1.2 Otázka č. 2 - Uved'te prosím Váš věk.

Graf č.2 - Uved'te prosím Váš věk

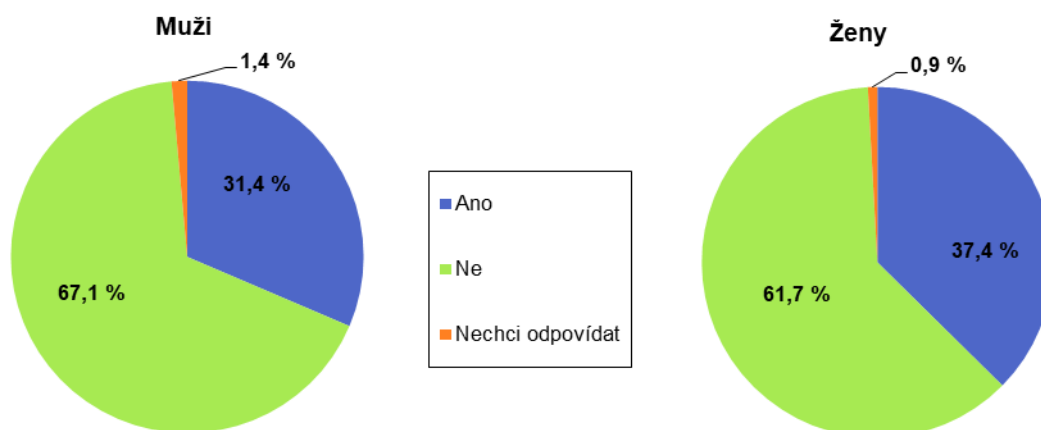
Zdroj: Vlastní výzkum

Z hlediska věkové složení respondentů byli nejčetnější věkovou skupinou muži i ženy ve věku 30 až 60 let, v tomto věku bylo 51,4 % mužů, u žen dokonce 68,7 %. Mezi mladšími lidmi ve věku 18 až 30 let, kteří dotazník vyplnili, větší zájem vykazovali muži, jejich podíl byl více než třetinový, podíl mladých žen do třiceti let věku byl nižší, téměř pětinnový. Podíl respondentů v nejvyšší věkové skupině byl v obou genderech podobný, u

mužů byl 12,9 %, u žen 12,2 %. Otázka na věk byla pouze informativní, sloužila pouze k potvrzení reprezentativnosti výzkumného vzorku.

8.1.3 Otázka č. 3 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí (v rámci blízké/široké rodiny, mezi přáteli, jako náhodný svědek nebo jako přímý účastník)?

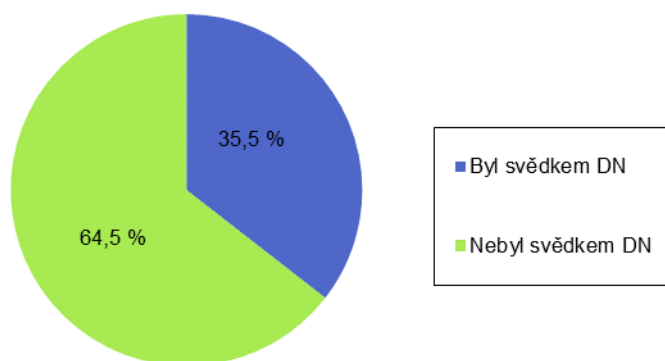
Graf č.3 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, zda byli respondenti svědkem, resp. účastníkem domácího násilí odpověděly více než dvě třetiny mužů (67,1 %) „Ne“, podíl žen, které odpověděly „Ne“, činil necelé dvě třetiny (61,7 %). V odpovědi „Ano“, byly poměry mezi ženami a muži obrácené – necelá jedna třetina (31,4 %) mužů se s domácím již někdy setkala, ženy uvedly zkušenost s domácím násilím téměř ve dvou pětinach odpovědí (37,4 %). Na otázku nechtělo odpovědět pouze zanedbatelné procento mužů i žen (1,4 % resp. 0,9 %) Lze tedy říci, že ženy mají s domácím násilím větší zkušenost, ať už přímou či zprostředkovanou, než muži.

Graf č.4 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.

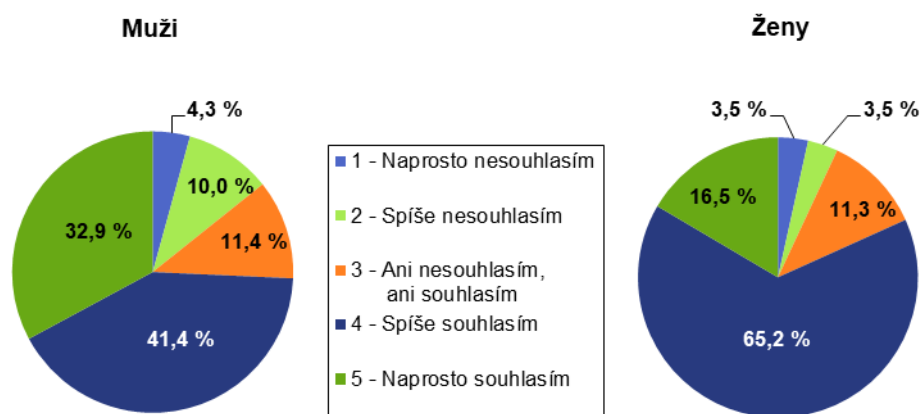

Zdroj: Vlastní výzkum

Pokud nebudeme brát v potaz gender respondentů a zaměříme se pouze na jejich odpověď na otázku, zda byli svědkem domácího násilí, případně mají s domácím násilím přímou zkušenost, můžeme konstatovat, že z celkového počtu 185 respondentů mělo 65 z nich (tj. více než jedna třetina) přímou či nepřímou zkušenost s domácím násilím, 118 respondentů (tj. necelé dvě třetiny) odpovědělo, že nikdy svědkem domácího násilí nebyli, 2 respondenti (tj. 1,1 %) nechtěli na otázku odpovídat. Tito 2 respondenti nebudou zařazeni do hodnocení výsledků dotazníků podle odpovědi na tuto otázku.

8.1.4 Otázka č. 4 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži.

Graf č.5 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži. Rozdělení podle genderu.

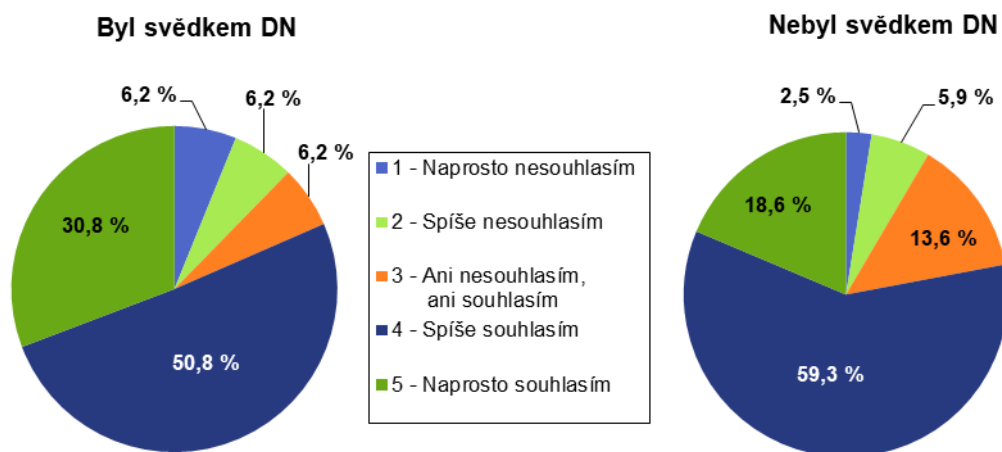

Zdroj: Vlastní výzkum

S tvrzením, že oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži, spíše souhlasily dvě pětiny mužů a téměř dvě třetiny žen. Možnost „Naprosto souhlasím“ uvedla jedna třetina mužů a pouze jedna šestina žen. Z těchto výsledků lze předpokládat, že zatímco

ženy odpovídaly opatrněji, muži mohli být více ovlivněni genderovým stereotypem. Na druhou stranu vyšší podíl mužů s tvrzením naprosto nebo spíše nesouhlasil (celkem 14,3 %), u žen byl podíl pouze 7 %. Neutrální postoj zaujal shodný podíl mužů i žen (11,4 % resp. 11,3 %). Ženy respondentky jsou tedy více přesvědčené než muži, že jsou častější obětí domácího násilí.

Graf č.6 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži. Rozdělení podle zkušeností s DN.

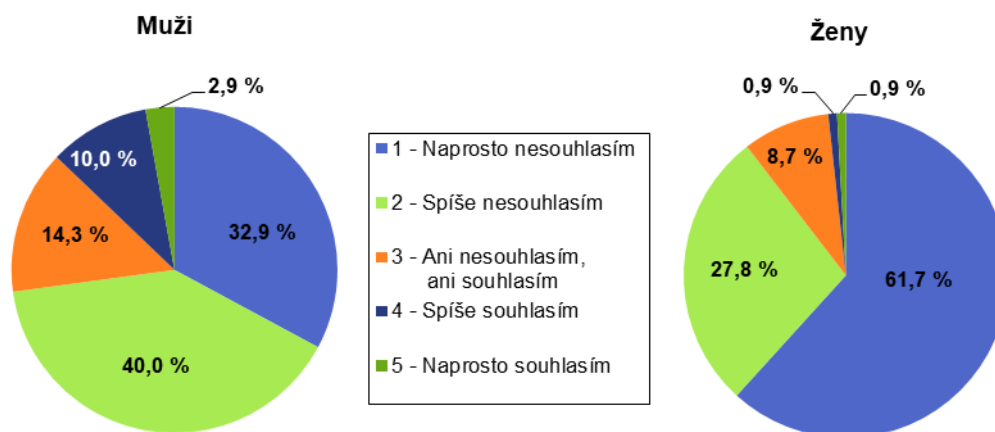

Zdroj: Vlastní výzkum

Podíl svědků domácího násilí, kteří naprosto souhlasili s tím, že obětí domácího násilí jsou častěji ženy, byl výrazně vyšší (30,8 %) než podíl respondentů, kteří se s domácím násilím nesečkali (18,6 %). Tito respondenti byli v 13,6 % neutrální, 8,5 % z nich naprosto nebo spíše nesouhlasilo. Naopak svědci domácího násilí naprosto nebo spíše nesouhlasili v 12,3 %. Z výsledků šetření tedy lze vyvodit, že svědci domácího násilí mají na základě svých zkušeností jasnější postoj, ať už souhlasný nebo nesouhlasný, osoby, které se s problémem nesečkaly, byly v odpovědích více nerozhodné.

8.1.5 Otázka č. 5 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy.

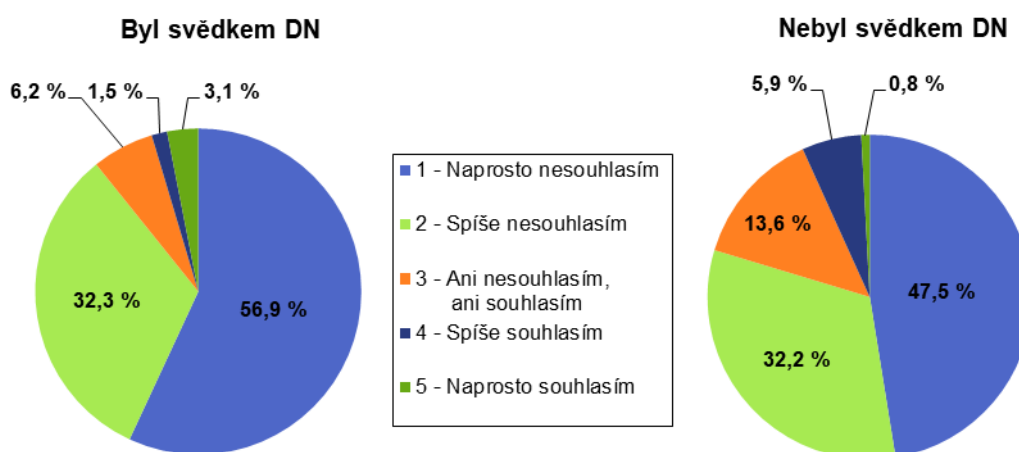
Graf č.7 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Naprostá většina mužů i žen naprosto nebo spíše nesouhlasila (muži 72,9 %, ženy 89,6 %) s tvrzením, že oběti si za své problémy mohou často samy. Neutrálně se k tvrzení vyjádřil vyšší podíl mužů a žen (14,3 % resp. 8,7 %). Souhlas s tvrzením projevilo pouze minimum žen (1,8 %), ale 12,9 % mužů. Z těchto dat je možné vyvozovat, že muži se častěji domnívají, že oběť si za své problémy může sama.

Graf č.8 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy. Rozdělení podle zkušeností s DN.

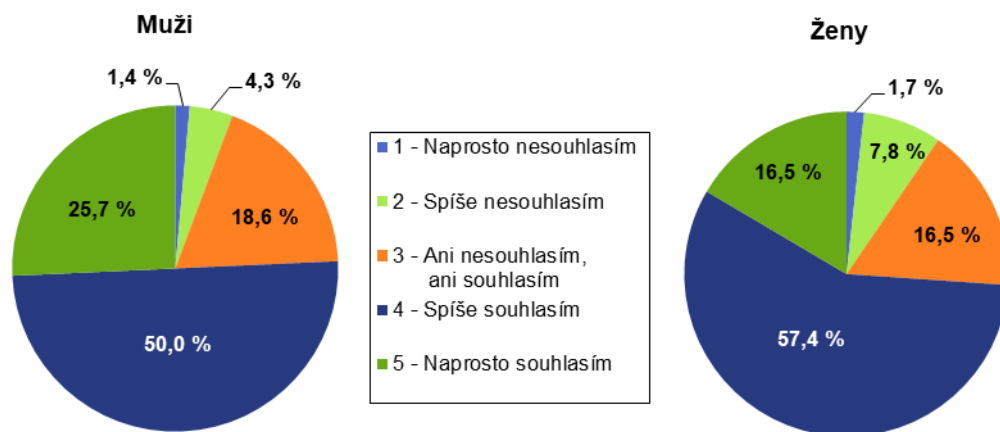
Zdroj: Vlastní výzkum

Svědci domácího násilí v 56,9 % naprosto nesouhlasili s tvrzením, že oběť si za své problémy může sama, ostatní respondenti naprosto nesouhlasili ve 47,5 %. Ostatní respondenti byli opět více nerozhodní, tak jako u předchozí otázky (13,6 %), spíše nebo naprosto souhlasilo 6,8 %. Svědci domácího násilí spíše nebo naprosto souhlasili ve

4,6 %. Můžeme tedy konstatovat, že svědci domácího násilí (respondenti) jsou více přesvědčeni, že oběť si za své problémy nemůže.

8.1.6 Otázka č. 6 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy.

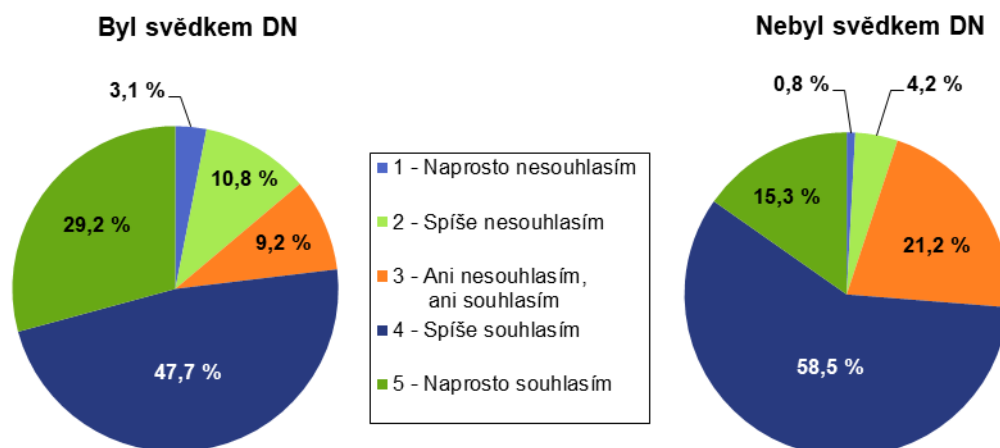
Graf č.9 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

S tvrzením, že pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy, spíše souhlasí jedna polovina mužů a 57,4 % žen. Naprosto souhlasí jedna čtvrtina mužů a pouze jedna šestina žen. Podíl mužů, kteří naprosto nebo spíše nesouhlasí, je nižší než podíl žen (muži 5,7 %, ženy 9,6 %), zatímco u názoru na gender oběti byl poměr mezi podíly obrácený. Neutrálně se k tvrzení postavilo 18,6 % mužů a 16,5 % žen.

Graf č.10 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy. Rozdělení podle zkušeností s DN.

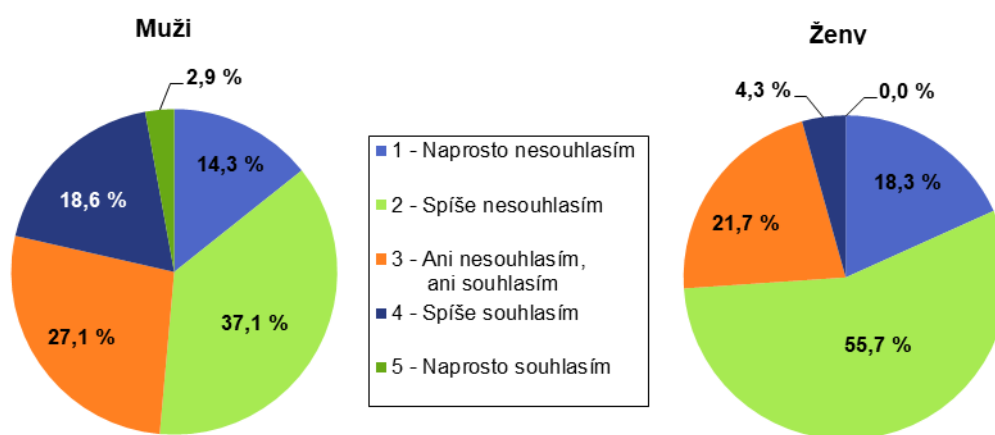
Zdroj: Vlastní výzkum

Největší podíl (zhruba tři čtvrtiny) respondentů, ať už svědků DN či ostatních odpovědělo na tvrzení souhlasně, rozdíl byl v míře souhlasu. Naprosto souhlasilo 29,2 %

svědků DN, ostatní respondenti naprosto souhlasili v 15,3 %. Celkově nesouhlasně se vyjádřilo 13,8 % svědků DN, zatímco ostatní respondenti nesouhlasili celkově v 5,1 %. Můžeme předpokládat, že svědci DN odpovídali na základě konkrétních osobních či zprostředkovaných zkušeností, zatímco ostatní respondenti byli v odpovědích opatrnější i nerozhodnější.

8.1.7 Otázka č. 7 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině.

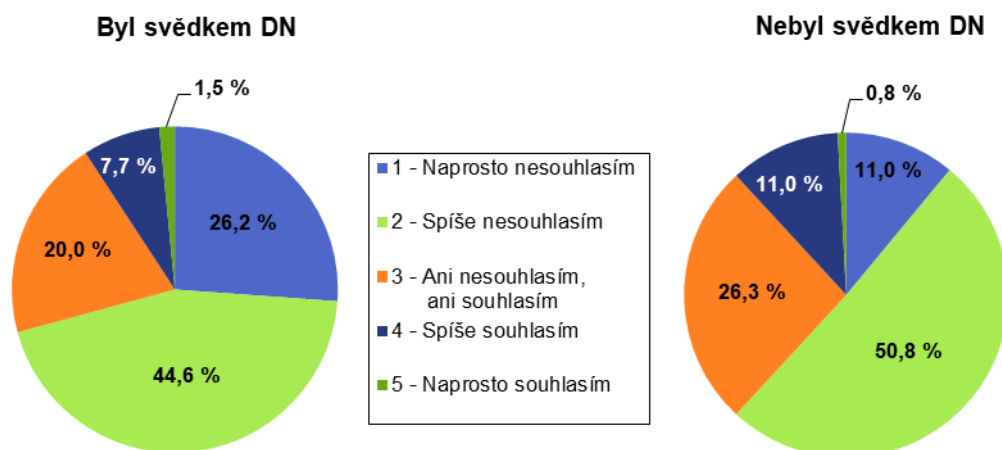
Graf č.11 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Genderový rozdíl je patrný v názorech na tvrzení, že oběť se často svěří svým blízkým. Naprosto nebo spíše nesouhlasím uvedly tři čtvrtiny žen (73,9 %) a jedna polovina mužů (51,4 %). „Ani souhlasím, ani nesouhlasím“ označilo 27,1 % mužů a 21,7 % žen. Významný rozdíl je v podílech mužů a žen, kteří s tvrzením spíše nebo naprosto souhlasili – souhlas vyjádřila více než jedna pětina mužů a pouze 4,3 % žen. Lze se domnívat, že vzhledem k tomu, že mají ženy větší zkušenost (resp. informovanost) s domácím násilím, tedy vědí, že není jednoduché se někomu blízkému svěřit, zatímco muži mohli odpovídat spíše hypoteticky.

Graf č.12 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině. Rozdělení podle zkušeností s DN.

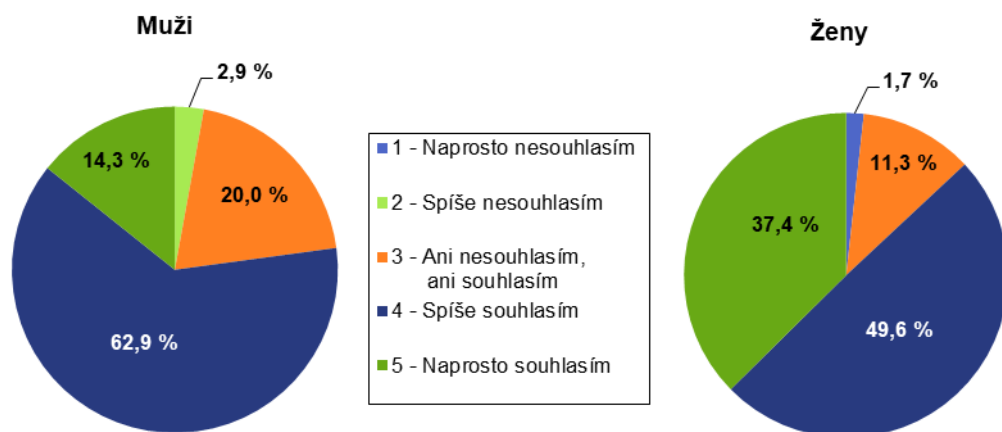

Zdroj: Vlastní výzkum

S tvrzením naprosto nesouhlasila více než jedna čtvrtina svědků DN, z ostatních respondentů naprosto nesouhlasila více než jedna desetina. Mezi svědky DN i ostatními byla zřetelná nerozhodnost v odpovědi, ani nesouhlasím, ani souhlasím, uvedla jedna pětina svědků DN a více než jedna čtvrtina osob bez zkušenosti s DN. Vyšší podíl celkově souhlasících byl mezi ostatními respondenty než mezi svědky DN (11,9 %, resp. 9,2 %). Z odpovědí můžeme usuzovat, svědci DN mají určité zkušenosti (i zprostředkované) se svěřováním se blízkým osobám, proto s tvrzením více nesouhlasili.

8.1.8 Otázka č. 8 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele.

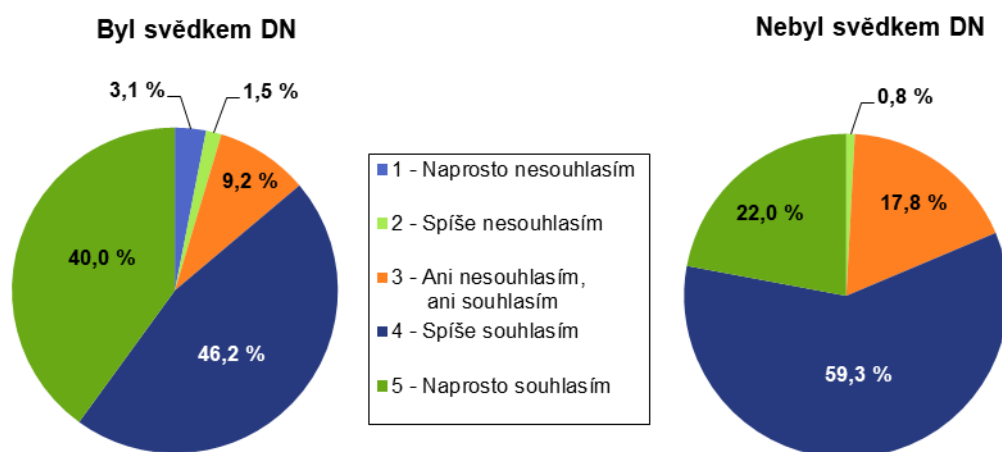
Graf č.13 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

S tvrzením, že oběť má tendenci omlouvat jednání pachatele, panuje mezi oběma gendery shoda, rozdíl byl pouze ve váze souhlasu. Spíše souhlasily dvě třetiny mužů a jedna polovina žen, naprosto souhlasilo pouze 14,3 % mužů a 37,4 % žen. Podíl mužů i žen, které vyjádřily nesouhlas, byl u obou genderů zanedbatelný, muži byli více neutrální (20,0 %) než ženy (11,3 %). Tento výsledek opět může souviset s vyšší zkušeností (ať už osobní nebo zprostředkovanou) žen s domácím násilím, ve vyjádření souhlasu byly důraznější než muži.

Graf č.14 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele. Rozdělení podle zkušeností s DN.

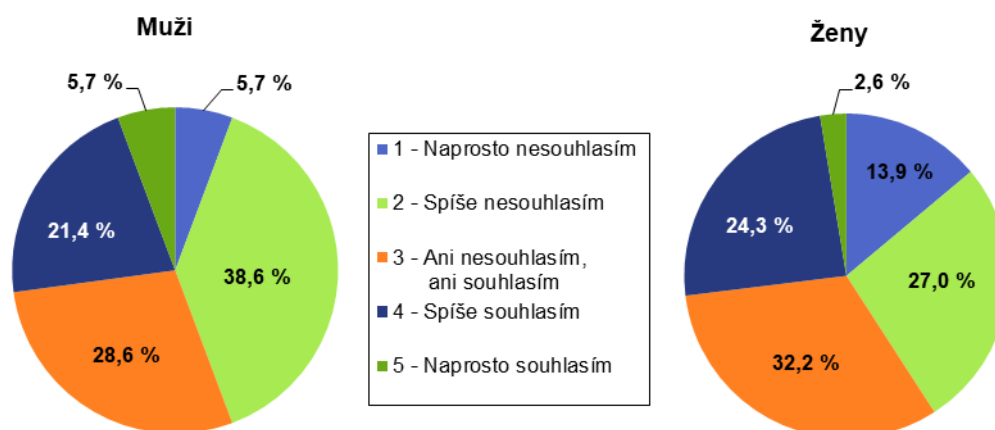

Zdroj: Vlastní výzkum

Svědci DN naprosto souhlasili ve 40,0 % odpovědí, zatímco ostatní respondenti pouze ve 22 %. Zároveň svědci domácího násilí naprosto nesouhlasili ve 3 %, u ostatních respondentů se naprostý nesouhlas vůbec nevyskytl. Podíl neutrálních odpovědí byl u svědků DN nižší (9,2 %) než u ostatních respondentů (17,8 %). Projevil se zde opět trend z předchozích odpovědí, kdy svědci domácího násilí odpovídali dle svých zkušeností krajními hodnotami škály (ať už souhlasně, nebo nesouhlasně) ostatní respondenti byli v odpovědích mírnější.

8.1.9 Otázka č. 9 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel.

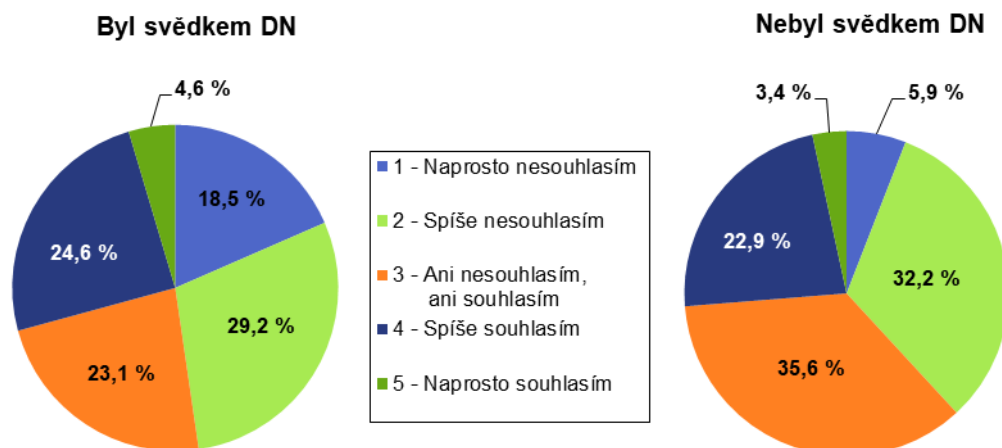
Graf č.15 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

V reakci na tvrzení, že zdroje informací jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel, vyjádřily nesouhlas kolem dvou pětín mužů i žen, ženy však byly v míře nesouhlasu důraznější – „Naprosto nesouhlasím“ uvedlo 13,9 % žen a pouze 5,7 % mužů. S tvrzením souhlasila zhruba jedna čtvrtina mužů i žen, „Naprosto souhlasím“ uvedl tentokrát vyšší podíl mužů než žen (5,7 %, resp. 2,6 %). Neutrální postoj mužů i žen se pohyboval kolem 30 %. Vzhledem k vysokému podílu neutrálních postojů v obou genderech lze předpokládat, že mnoho respondentů se o tento typ informací pravděpodobně nezajímalo, proto situaci nemohli posoudit. Na druhou stranu o nedostatečnosti informací jsou přesvědčeny více ženy než muži, lze tedy usuzovat, že větší podíl žen se někdy pokoušel nějaké informace vyhledat.

Graf č.16 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel. Rozdělení podle zkušeností s DN.

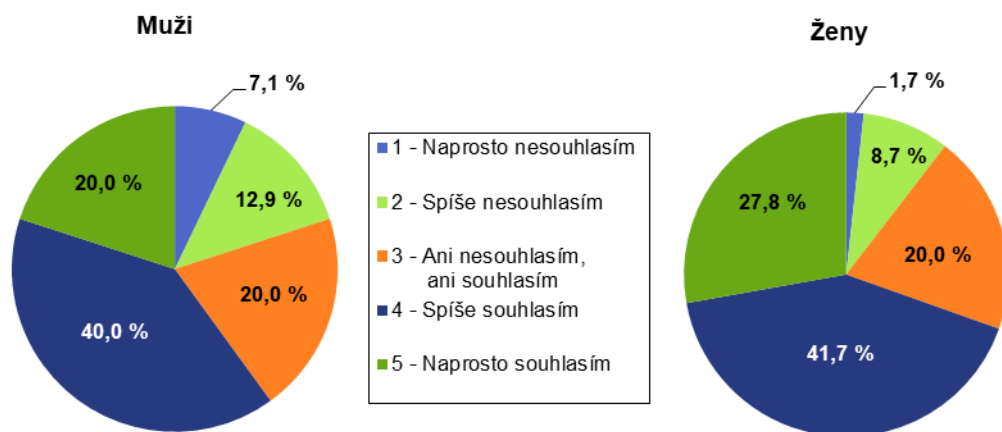

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejvyšší rozdíl v podílech odpovědí mezi těmi respondenty, kteří byli svědky DN a těmi, kteří nebyli, je u možnosti naprosto nesouhlasím, kde svědci DN nesouhlasili v 18,5 %, zatímco ostatní pouze v 5,9 %. Podíly celkově souhlasících s tvrzením byly více vyrovnané, u svědků DN to bylo 29,2 %, u ostatních 26,3 %. U osob, které neměly s DN žádnou zkušenost, byl více než třetinový podíl odpovědí neutrální, u osob se zkušeností téměř čtvrtinový. Lze tedy předpokládat, že někteří ze svědků DN se pravděpodobně na základě prožitých zkušeností informace již pokoušeli vyhledat, a proto nesouhlasí s tvrzením, že jsou dostatečně rozšířené.

8.1.10 Otázka č. 10 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci.

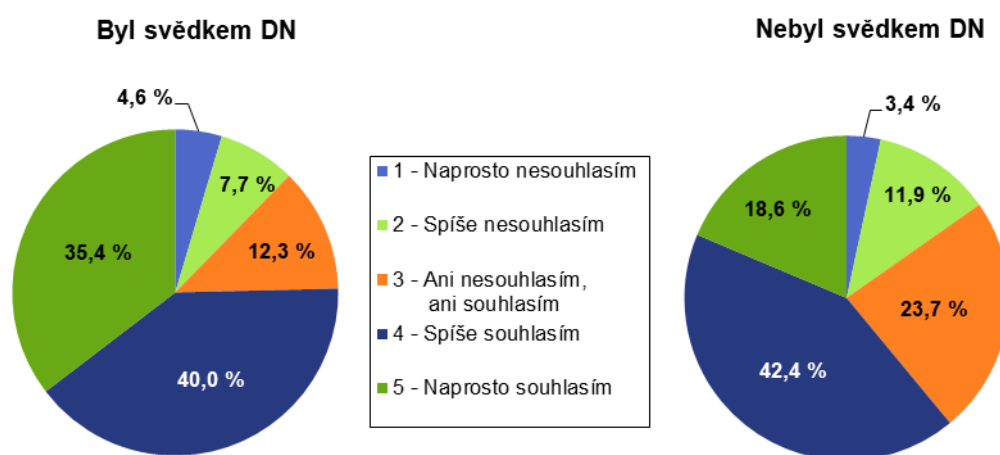
Graf č.17 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

S tím, že společenský tlak může oběti bránit ve vyhledání pomoci, souhlasil vyšší podíl žen než mužů, přičemž v odpovědi „Spíše souhlasím“ byly podíly vyrovnané (muži 40,0 %, ženy 41,7 %), rozdíl byl patrný až u možnosti „Naprostou souhlasím“ (muži 20,0 %, ženy 27,8 %). „Naprostou nesouhlasím“ uvedlo 7,1 % mužů a pouze 1,7 % žen. Celkově nesouhlas vyjádřila jedna pětina mužů a jedna desetina žen. Neutrálně se vyjádřila shodně jedna pětina mužů i žen. Genderově podmíněný postoj k tvrzení, že společenský tlak je překážkou ve vyhledání pomoci, může být opět dán vyšší zkušeností žen s domácím násilím, neboť s tvrzením častěji souhlasily.

Graf č.18 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci. Rozdělení podle zkušeností s DN.

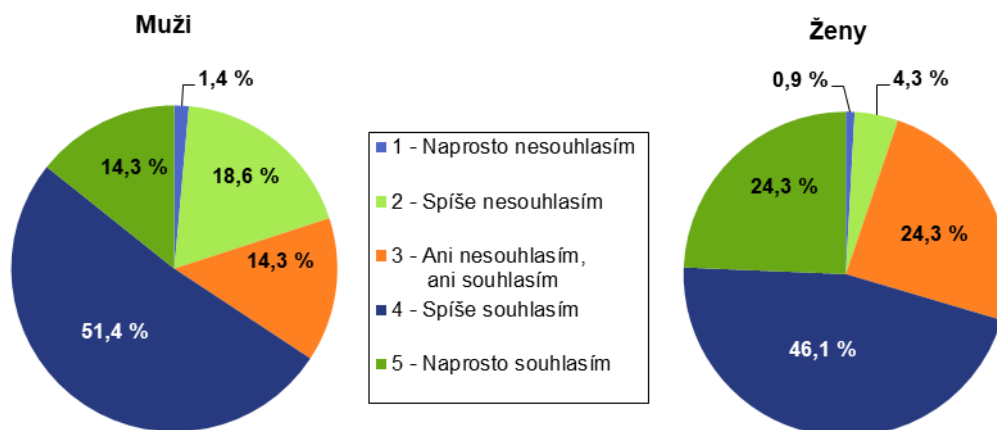

Zdroj: Vlastní výzkum

Osoby se zkušeností s DN vyjádřily celkový souhlas s tvrzením ve třech čtvrtinách odpovědí, z toho více než třetina v nich vyjádřila naprostý souhlas. Ostatní respondenti naprostou souhlasili pouze v 18,6 % odpovědí. Podíl respondentů, kteří celkově souhlasili, byl nižší u skupiny svědků DN (12,3 %), ostatní respondenti s tvrzením celkově souhlasili v 15,3 % odpovědí. Ostatní respondenti v téměř čtvrtině odpovědí označili variantu „Ani nesouhlasím, ani souhlasím“, tzn., že na tvrzení neměli žádný názor. Z odpovědí tedy vyplývá, že svědci DN více souhlasili s tím, že společenský tlak je ve vyhledání pomoci překážkou.

8.1.11 Otázka č. 11 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat.

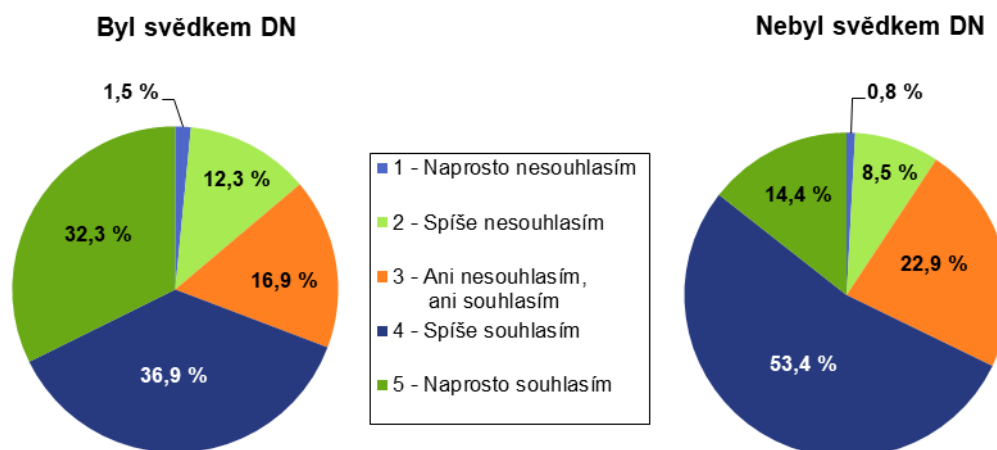
Graf č.19 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

O tom, že domácí násilí se v rodinách cyklicky opakuje (tzn., že se jedná o dlouhodobý problém), nepochybovala jedna čtvrtina žen a pouze jedna sedmina mužů („Naprosto souhlasím“), spíše nesouhlasí 51,4 % mužů a 46,1 % žen. Velký rozdíl v pohledu mezi mužským a ženským genderem byl zaznamenán u varianty „Naprosto nesouhlasím“ a „Spíše nesouhlasím“, celá jedna pětina mužů považovala domácí násilí za jednorázový problém, totéž si myslelo pouze 5,2 % žen. Na tvrzení nemělo názor 14,3 % mužů a 24,3 % žen. Z výsledků lze usuzovat, že muži častěji považují domácí násilí za jednorázový exces, zatímco ženy se domnívají, že problém domácího násilí je dlouhodobý.

Graf č.20 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat. Rozdělení podle zkušeností s DN.

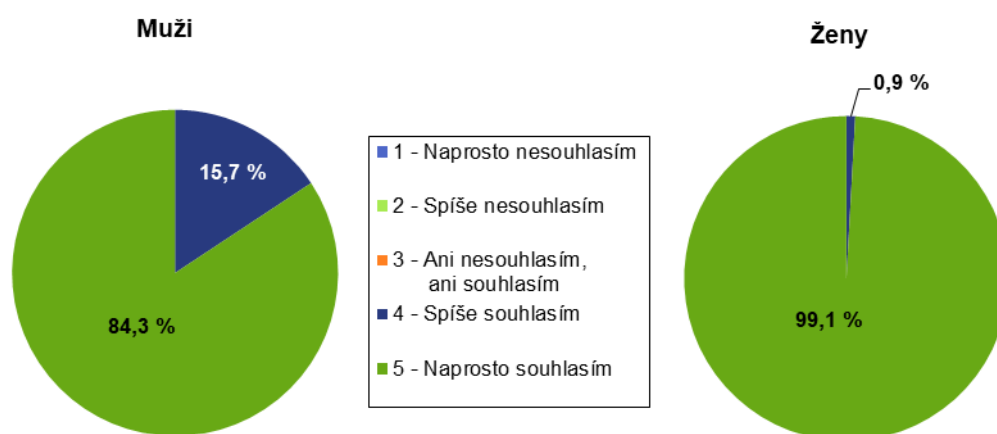

Zdroj: Vlastní výzkum

Svědci domácího násilí v jedné třetině odpovědí naprosto souhlasili s tvrzením, že domácí násilí se v rodinách cyklicky opakuje, ostatní respondenti naprosto souhlasili pouze v 14,4 %. Naprostý nesouhlas vyjádřil velmi malý podíl respondentů v obou skupinách (svědci DN 1,5 %, ostatní 0,8 %), spíše nesouhlasilo 12,3 % svědků DN, zatímco u ostatních respondentů byl podíl pouze 8,5 %. Každý druhý respondent, který neměl s DN zkušenost, s tvrzením spíše souhlasil. Z porovnání odpovědí nelze říci, že by svědci DN výrazně více považovali domácí násilí za cyklické a tudíž dlouhodobé.

8.1.12 Otázka č. 12 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti.

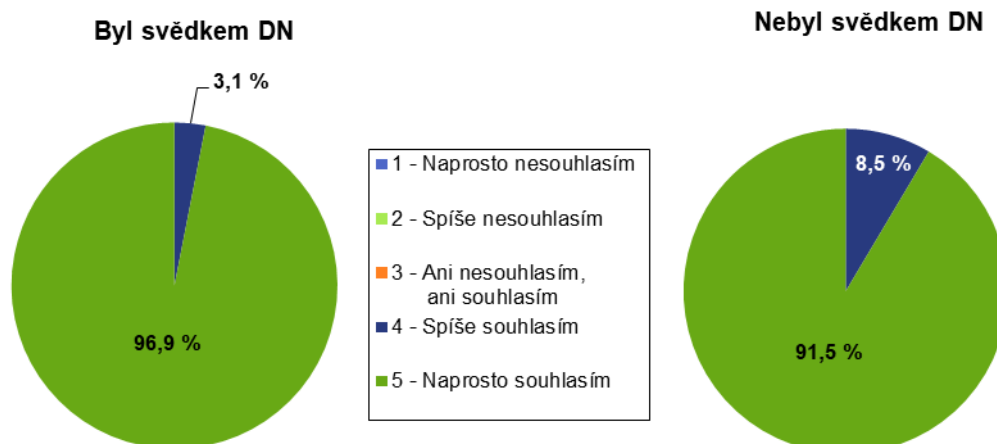
Graf č.21 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na tvrzení, že domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti, reagovali všichni respondenti kladně, ženy naprosto souhlasily v 99,1 %, muži v 84,3 %, spíše souhlasilo 15,7 % mužů a 0,9 % žen. Z uvedeného vyplývá, že obecně existuje povědomí, že jakékoliv násilí má negativní dopad na psychiku i zdraví oběti.

Graf č.22 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti. Rozdělení podle zkušeností s DN.

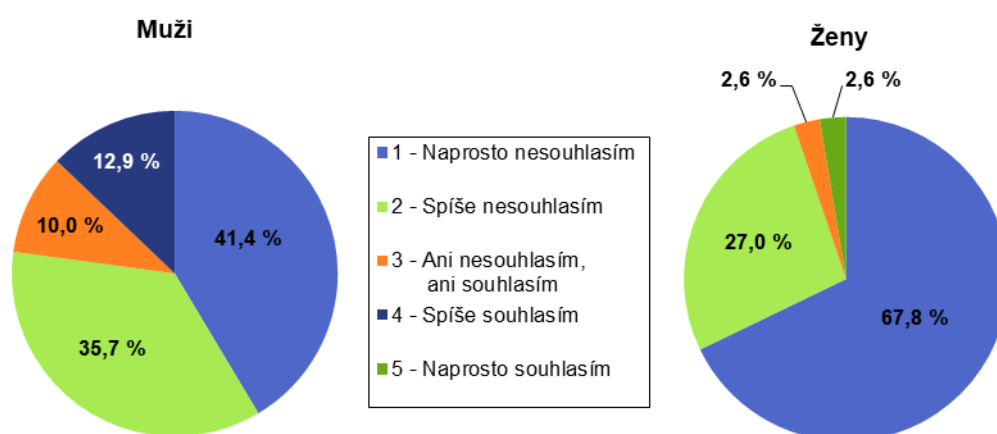

Zdroj: Vlastní výzkum

Stejný trend byl zaznamenán i ve vyhodnocení odpovědí podle zkušeností s DN, svědci DN i ostatní respondenti zvolili pouze variantu „Spíše souhlasím“ (3,1 %, resp. 8,5 %) a „Naprostou souhlasím“ (96,9 %, resp. 90,7 %). I zde platí, že jde o rozšířené povědomí o dopadech násilí na další život oběti.

8.1.13 Otázka č. 13 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách.

Graf č.23 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách. Rozdělení podle genderu.

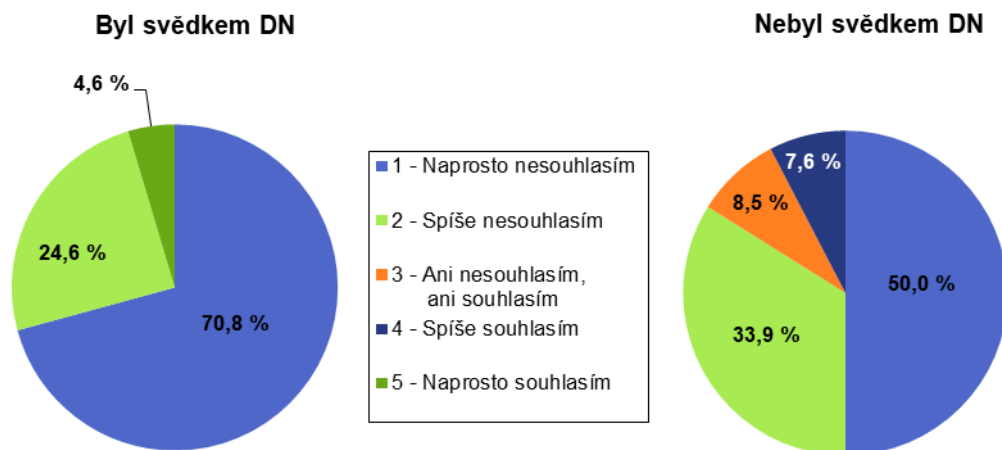

Zdroj: Vlastní výzkum

S tvrzením, že domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách, naprostou nesouhlasily více jak dvě třetiny žen a dvě pětiny mužů, celkově nesouhlasily více jak tři čtvrtiny mužů a 94,8 % žen. „Spíše souhlasím“ uvedlo 12,9 % mužů, ženy naprostou souhlasily ve 2,6%. Ženy byly tedy téměř stoprocentně

přesvědčeny, že domácí násilí není problémem pouze sociálně slabých rodin, zatímco nezanedbatelný podíl mužů se domníval, že domácí násilí řeší pouze sociálně znevýhodněné skupiny.

Graf č.24 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách. Rozdělení podle zkušeností s DN.

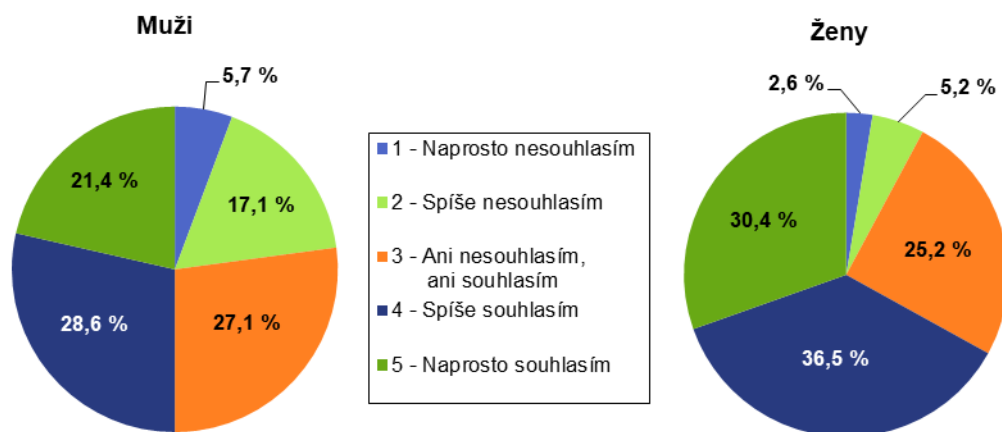

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejvyšší podíly v odpovědích byly zaznamenány u svědků DN i ostatních respondentů ve variantě „Naprosto nesouhlasím“ (70,8 %, resp. 50,0 %), celkově nesouhlas vyjádřilo 95,4 % respondentů se zkušeností s DN a 83,9 % ostatních respondentů. Nikdo ze svědků DN se nevyjádřil neutrálně, mezi ostatními respondenty nemělo na tvrzení názor 8,5 %. Téměř všichni respondenti se zkušeností s DN se domnívali, že domácí násilí se neděje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách obyvatel.

8.1.14 Otázka č. 14 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti.

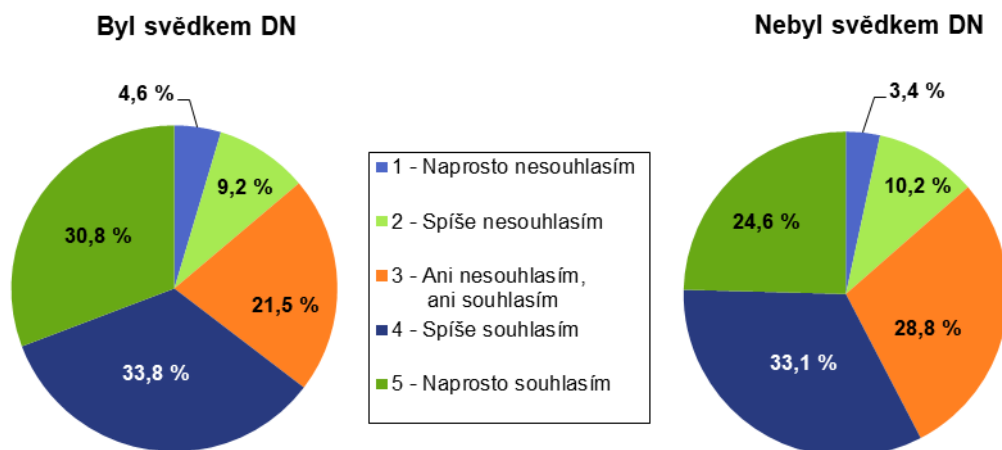
Graf č.25 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí vnímaly jako vážný problém ve společnosti především ženy, souhlas (ať už částečný či naprostý) vyjádřily dvě třetiny z nich. Mezi muži s tvrzením souhlasila jedna polovina. Naprosto nebo spíše nesouhlasila více než jedna pětina mužů, zatímco podíl žen byl pouze 7,8 %. „Ani nesouhlasím, ani souhlasím“ označila zhruba jedna čtvrtina žen i mužů. Na základě těchto odpovědí je možné usuzovat, že velká část respondentů o sociálních službách pro oběti domácího násilí neví, proto se k tvrzení vyjádřila neutrálně. Z genderového pohledu měly povědomí o sociálních službách více ženy.

Graf č.26 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti. Rozdělení podle zkušeností s DN.

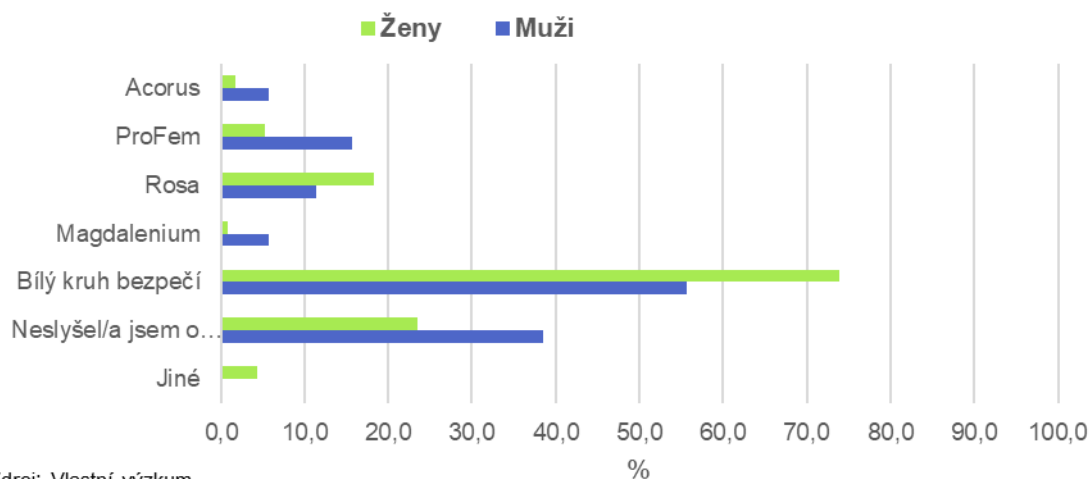

Zdroj: Vlastní výzkum

Téměř jedna třetina svědků DN naprosto souhlasila s tvrzením, že vážným problémem společnosti je nedostatek služeb pro oběti DN, u ostatních respondentů zastávala stejný názor jedna čtvrtina. Podíly respondentů, kteří spíše nebo naprosto nesouhlasily s tvrzením, byly v obou skupinách podobné (svědci DN 13,8 %, ostatní respondenti 13,6 %). Názor na tvrzení neměla jedna pětina svědků DN a 28,8 % ostatních respondentů. Můžeme zde předpokládat, že osoby se zkušeností s DN se o služby pro oběti DN nějakým způsobem zajímaly, a proto jejich nedostatek vidí jako problém.

8.1.15 Otázka č. 15 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. (Můžete zaškrtnout více odpovědí)

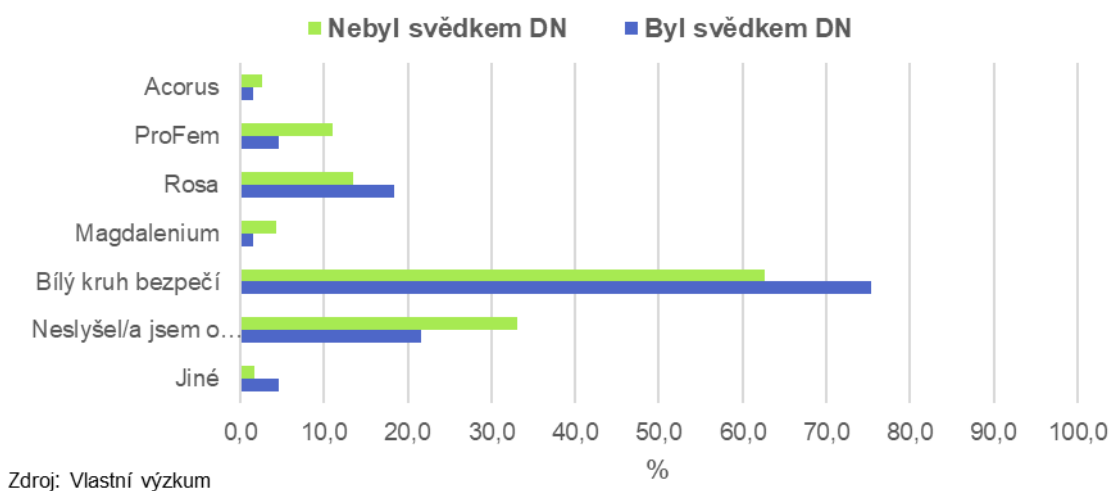
Graf č.27 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 15. byla zaměřena na povědomí o organizacích, které pomáhají obětem domácího násilí. Respondenti mohli označit i více organizací, pokud o nich někdy slyšeli, případně dopsat další organizace. Muži i ženy nejčastěji uváděli Bílý kruh bezpečí, který znaly téměř tři čtvrtiny dotazovaných žen a více než polovina mužů. Větší podíl žen, než mužů znal organizaci Rosa, mezi organizace, které znal vyšší podíl mužů, patřily ProFem, Acorus a Magdalenium. O žádné z nich neslyšelo 38,6 % mužů a pouze 23,5 % žen. Jako další organizace byly uvedeny ještě „azylové domy, OSPOD“, „Nomia a intervenční centrum“, všechny tyto organizace uvedly ženy. Lze konstatovat, že ženy měly větší povědomí o konkrétních organizacích pomáhajících obětem domácího násilí, nejčastěji uváděnou organizací byl jednoznačně Bílý kruh bezpečí.

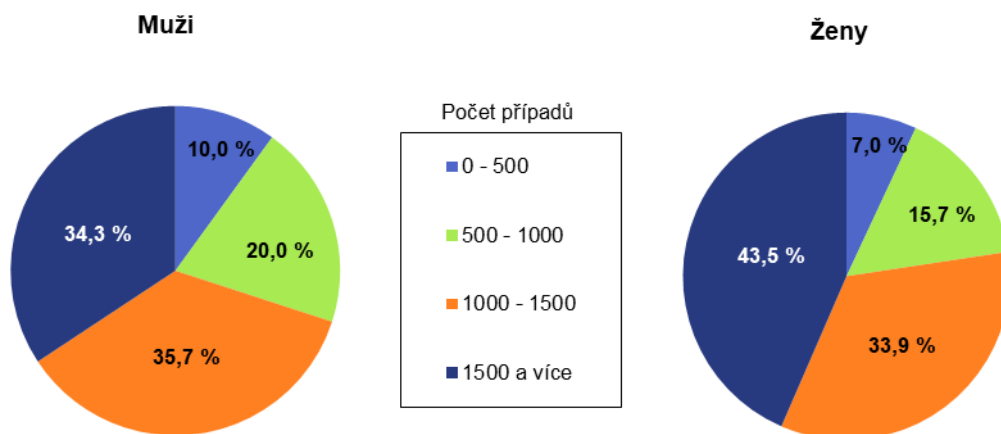
Graf č.28 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. Rozdělení podle zkušeností s DN.

Při porovnání odpovědí osob, které byly svědky DN s ostatními respondenty, byly výsledky obdobné. Bílý kruh bezpečí označily tři čtvrtiny svědků DN a 62,7 % ostatních respondentů, Rosu uvedlo 18,5 % osob se zkušeností s DN, Acorus, ProFem a Magdalenium uváděl vyšší podíl ostatních respondentů. O žádné organizaci nikdy neslyšelo 21,5 % svědků domácího násilí a jedna třetina ostatních respondentů. Jiné organizace uvedli jak svědci DN, tak ostatní respondenti. Znalost organizací pomáhajících obětem domácího násilí byla vyšší u osob se zkušeností s domácím násilím, přesto jedna pětina svědků domácího násilí o žádné organizaci neslyšela.

8.1.16 Otázka č. 16 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí.

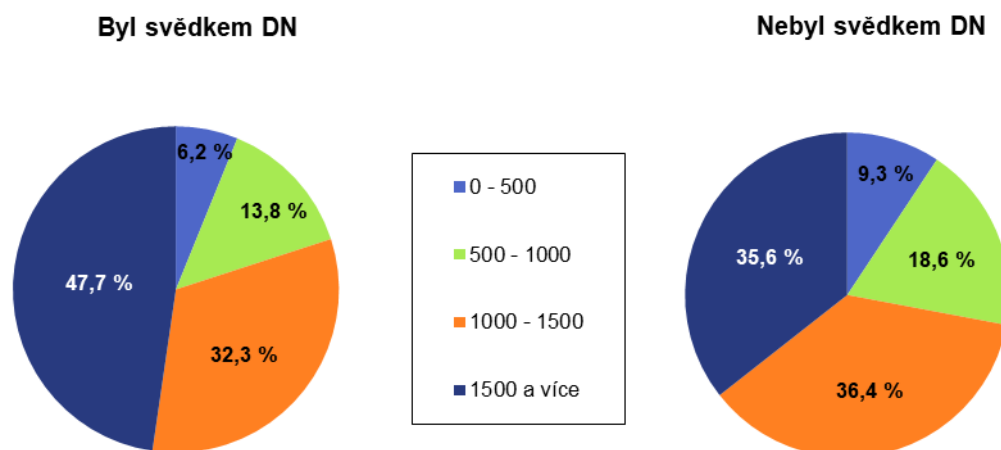
Graf č.29 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na dotaz, kolik bylo Policií ČR v roce 2022 zjištěno případů domácího násilí, nejvyšší podíl žen (43,5 %) označil interval 1 500 a více, u mužů byla nejčtenější odpověď (35,7 %) 1 000 až 1 500. Odpověď 0 až 500 činů označila desetina mužů a 7 % žen. Správnou odpověď (1 418) odhadl mírně vyšší podíl mužů než žen, ale vzhledem k tomu, že ženy měly tendenci odhadovat vyšší počet zjištěných činů než muži, lze usuzovat, že muži nepovažují domácí násilí za tolik rozšířené jako ženy.

Graf č.30 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.

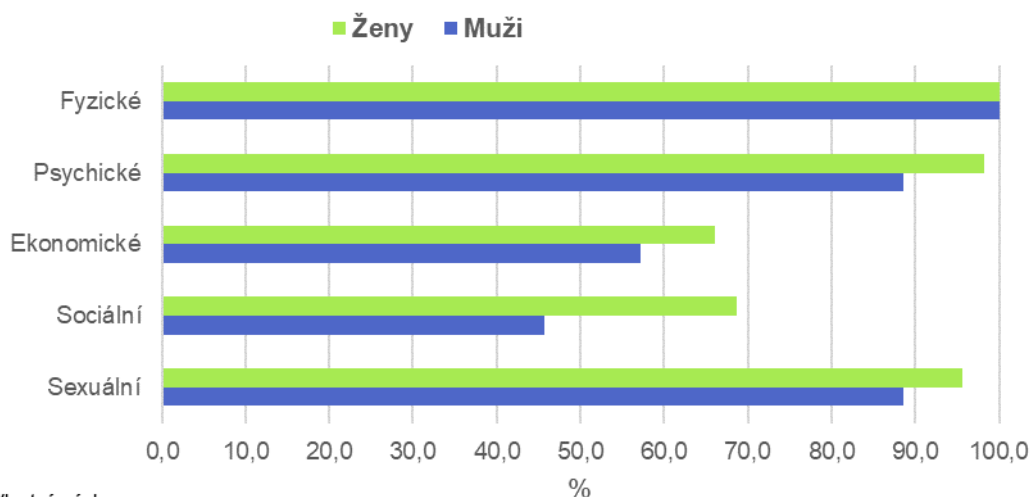
Zdroj: Vlastní výzkum

Osoby, které měly zkušenost s DN, ve 20 % svůj odhad podhodnotily, ostatní účastníci tipovali nižší počty zjištěných činů DN ve 28 %. Správnou odpověď odhadla

necelá třetina svědků DN a 36,4 % ostatních respondentů. Necelá polovina svědků DN označila možnost 1 500 a více činů, u ostatních respondentů to bylo více než jedna třetina. Přestože správnou odpověď odhadl vyšší podíl ostatních respondentů, lze se domnívat, že osoby se zkušeností s DN odhadovaly vyšší počty zjištěných případů, protože DN nepodceňují tolik jako osoby, které se s ním nikdy neseťkaly.

8.1.17 Otázka č. 17 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí: (Můžete zaškrtnout více možností)

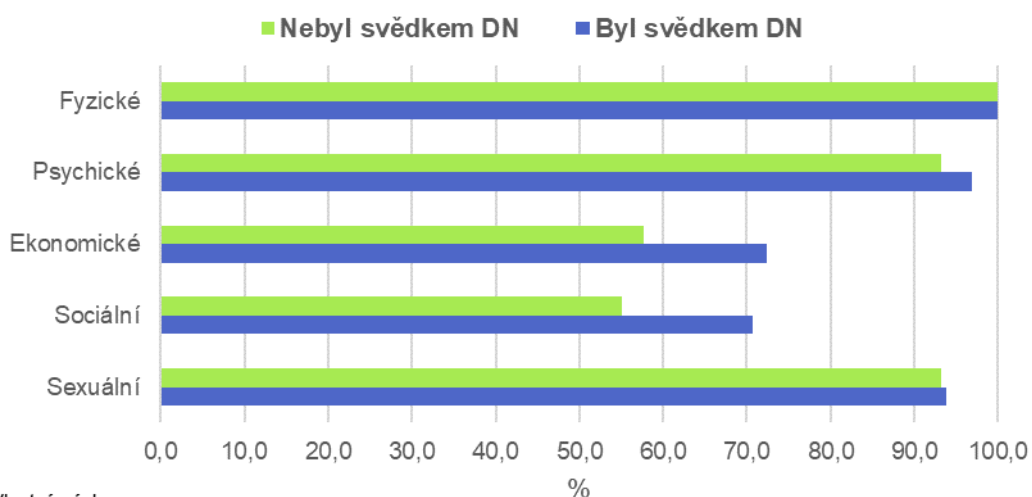
Graf č.31 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Za domácí násilí považují všichni respondenti (muži i ženy) násilí fyzické, ženy častěji než muži uváděly psychické a sexuální násilí, více než dvě třetiny žen považovaly za formu domácího násilí i ekonomické a sociální násilí. U mužů se ekonomické násilí vyskytovalo u 57,1 % odpovědí, sociální pak pouze u 45,7 % odpovědí. Je evidentní, že bez ohledu na gender je domácí násilí spojováno především s fyzickým násilím, psychické, případně sexuální násilí vnímají silněji ženy než muži, ekonomické a sociální násilí je vnímáno v obou genderech nejméně, přesto u vyššího podílu žen.

Graf č.32 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.

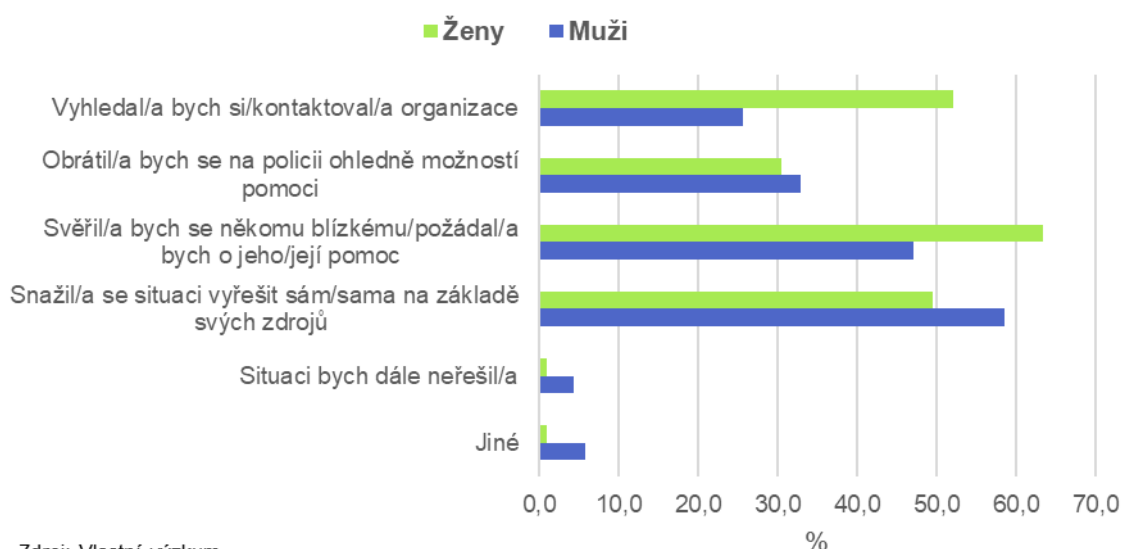

Zdroj: Vlastní výzkum

Bez ohledu na zkušenost s domácím násilím označili všichni respondenti násilí fyzické, přes 90 % respondentů v obou skupinách označilo násilí psychické, obdobné podíly byly u násilí sexuálního. Sociální a ekonomické násilí uvedlo zhruba 70 % svědků domácího násilí, podíl ostatních respondentů se pohyboval kolem 55 %. Všechny jmenované formy domácího násilí označil vždy vyšší podíl osob se zkušeností s DN než ostatních respondentů.

8.1.18 Otázka č. 18 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí? (Můžete zaškrtnout více možností)

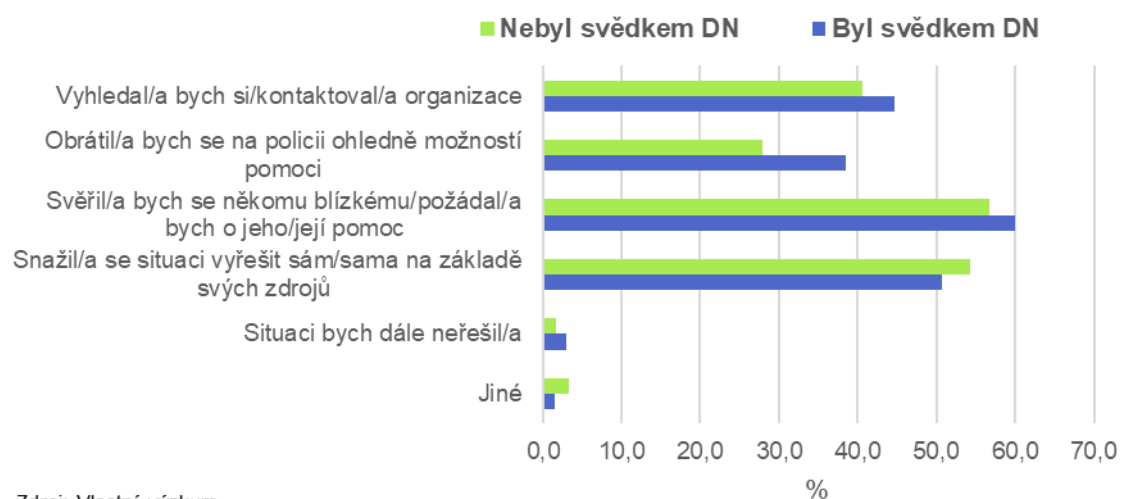
Graf č.33 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí. Rozdělení podle genderu.

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak by řešili respondenti svou situaci, kdyby se ocitli v roli oběti DN (mohli zvolit i více možností), vybraly dvě třetiny žen možnost svěřit se někomu blízkému a požádat ho o pomoc, muži tuto variantu označili ve 41,7 %. Necelých 60 % mužů by řešilo situaci vlastními zdroji, u žen tuto variantu označila necelá polovina. Jedna čtvrtina mužů by vyhledala a kontaktovala pomáhající organizace, u žen to bylo zhruba 50 %. Necelá třetina mužů i žen uvedla jako jednu z možností kontaktovat policii. Situaci by neřešilo 4,3 % mužů a pouze 0,9 % žen. 4 respondenti (3 muži a jedna žena) uvedli možnost jiné: „Nevím“, „Neumím si to představit“, „Byla jsem obětí domácího násilí, tehdy jsem situaci neřešila, viníka jsem obhajovala a obviňovala sebe. Nyní bych vyhledala organizaci pro pomoc nebo se snažila situaci vyřešit sama. Je ale rozdíl, když toto člověk zažívá poprvé, nebo když to dříve zažil a zpětně si dokáže uvědomit, že byla chyba, že situaci dříve neřešil“, „Dal bych jí pár facek zpátky“. Z porovnání odpovědí dle genderu lze pozorovat, že muži by častěji než ženy spoléhali na vlastní zdroje, nebo situaci neřešili. Ženy by v porovnání s muži více kontaktovaly nějakou organizaci, případně se obrátily na osobu blízkou.

Graf č.34 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.

Zdroj: Vlastní výzkum

Při porovnání odpovědí respondentů v závislosti na zkušenosti s DN je patrné, že osoby se zkušeností s DN byly aktivnější v označování více možností řešení, ve většině nabízených variant byl jejich podíl vyšší. Možnost svěřit se někomu blízkému označilo 60 % svědků DN, následovala možnost kontaktovat nějakou organizaci. Obrátit se na policii vybralo jako jednu z možností řešení 38,5 % svědků DN, ostatní respondenti vybrali tuto možnost v 28 %. Respondenti, kteří neměli zkušenost s DN, měli větší podíl

v označení možnosti situaci řešit vlastními silami. Z výsledků je zřejmé, že respondenti se zkušeností s DN více o řešení přemýšleli, vybírali více možností, jak postupovat jako potenciální oběť domácího násilí.

9 Diskuze

9.1 Shrnutí výsledků šetření pro hypotézu č. 1

Dotazník v on-line prostředí vyplnilo a odeslalo celkem 185 respondentů, 115 respondentek uvedlo jako svůj gender žena, 70 respondentů se hlásilo k mužskému genderu. Vzhledem k tomu, že dotazník vyplnily ze dvou třetin ženy, domnívám se, že téma dotazníku je zaujalo více než muže, resp. projevily větší ochotu věnovat vyplnění dotazníku určitý čas. Z hlediska věku byl nejvyšší podíl respondentů ve věku mezi 30 a 60 lety, podíl mladých mužů, kteří dotazník vyplnili, byl vyšší, než podíl mladých žen do 30 let. Na základě odpovědí na otázku, zda se respondenti setkali s domácím násilím jako svědci či přímí účastníci, lze říci, že ženy – respondentky měly s domácím násilím větší zkušenost, ať už přímou či zprostředkovanou než muži. Ženy byly také více přesvědčené, že jsou častějšími oběťmi domácího násilí než muži. S tvrzením, že oběti si za své problémy mohou často samy, zaujal neutrální nebo souhlasný postoj výrazně vyšší podíl mužů. S tvrzením, že pachatelem domácího násilí je častěji muž, se ztotožnil vyšší podíl mužů než žen. Ženy ve větší míře nesouhlasily s tvrzením, že oběť se často svěří někomu blízkému – zde by bylo možné předpokládat, že v odpovědích na tvrzení vycházely ženy ze zkušeností nejen s domácím násilím, kdy je pro oběť i jiných násilných trestných činů páchaných na ženách velmi těžké se někomu svěřit. S tvrzením, že oběť má tendenci omlouvat jednání pachatele, souhlasila většina mužů i žen, ženy však vyjádřily vyšší míru souhlasu než muži. Vysoký podíl neutrálních postojů v obou genderech byl zaznamenán u tvrzení, že zdroje informací o problematice DN jsou rozšířené mezi všemi sociálními skupinami obyvatel. Lze předpokládat, že mnoho respondentů se o tento typ informací nezajímalo, proto pro ně bylo komplikované situaci posoudit a zaujmout rozhodný postoj. Na druhou stranu o nedostatečnosti informací jsou přesvědčeny více ženy než muži, lze tedy usuzovat, že větší podíl žen se někdy pokoušel nějaké informace vyhledat. Společenský tlak jako překážku pro oběť DN v hledání pomoci souhlasně označil vyšší podíl žen než mužů, předpokládám tedy, že tento genderový postoj je opět dán vyšší zkušeností žen s domácím násilím. Z odpovědí na tvrzení, že domácí násilí se v rodinách cyklicky opakuje lze usuzovat, že muži častěji považují domácí násilí za jednorázový exces, zatímco ženy se domnívají, že problém domácího násilí je dlouhodobý, cyklicky se opakující. Muži i ženy se shodli v tom, že domácí násilí má bezesporu dopad na psychickou i fyzickou stránku oběti, míra souhlasu byla u žen vyšší než u mužů. Ženy

byly téměř stoprocentně přesvědčeny, že domácí násilí není problémem pouze sociálně slabých rodin, zatímco nezanedbatelný podíl mužů se domníval, že domácí násilí řeší pouze sociálně znevýhodněné skupiny. Z míry souhlasu či nesouhlasu na tvrzení, že nedostatek sociálních služeb pro oběti domácího násilí je velkým problémem ve společnosti lze vyvozovat, že velká část respondentů o sociálních službách pro oběti domácího násilí neví, proto se k tvrzení vyjádřila neutrálně. Z genderového pohledu měly povědomí o množství sociálních služeb více ženy. V odpovědích na znalost konkrétních organizací pomáhajících obětem DN byl nejčastěji označován Bílý kruh bezpečí a Rosa, následovaly organizace ProFem, Acorus a Magdalenum. Poslední tři organizace znal větší podíl mužů než žen. Každý druhý respondent a každá čtvrtá respondentka neznali žádnou organizaci, jiné organizace uvedly výhradně ženy. Z těchto výsledků lze konstatovat, že ženy měly větší konkrétní znalosti o organizacích pomáhajících obětem DN, přesto byl vysoký podíl mužů i žen, které neznali organizaci žádnou. Policie ČR zjistila v roce 2022 celkem 1 418 trestných činů domácího násilí. Správnou odpověď odhadl vyšší podíl mužů než žen, ženy měly tendenci odhadovat vyšší počet zjištěných činů než muži, lze usuzovat, že muži nepovažují domácí násilí za tolik rozšířené jako ženy. Bez ohledu na gender je domácí násilí spojováno především s fyzickým násilím, psychické, případně sexuální násilí vnímaly silněji ženy než muži, ekonomické a sociální násilí bylo vnímáno v obou genderech nejméně, přesto s vyšším podílem žen. Z porovnání odpovědí na otázku, jak by respondenti postupovali, kdyby se ocitli v roli oběti domácího násilí, lze pozorovat, že muži by častěji než ženy spoléhali na vlastní zdroje, nebo situaci neřešili. Ženy by v porovnání s muži více kontaktovaly nějakou organizaci, případně se obrátily na osobu blízkou.

9.2 Přijetí hypotézy č. 1

Dle výsledků dotazníkového šetření se domnívám, že hypotézu 1: „**Ženy oproti mužům vnímají problém domácího násilí jako více závažný,**“ mohu přijmout. Ženy měly s domácím násilím více zkušeností, častěji nesouhlasily s tím, že si oběti za své problémy mohou samy, dále více nesouhlasily s tím, že oběť se často svěří někomu blízkému. Byly přesvědčené, že domácí násilí není problémem pouze sociálně znevýhodněných skupin obyvatel. Měly vyšší povědomí o množství sociálních služeb, znaly více konkrétních organizací, které se věnují obětem domácího násilí. Jejich odhady odhalených případů domácího násilí byly proti realitě vyšší, což svědčí o tom, že rozšířenost domácího násilí nepodceňují. Více než muži vnímaly ekonomické a sociální

formy domácího násilí. V případě, že by se ženy ocitly v roli oběti DN (hypoteticky), měly by tendenci řešit situaci aktivněji než muži.

9.3 Shrnutí výsledků pro hypotézu č. 2

Pro analýzu odpovědí dotazníkového šetření, které by přijaly či zamítly hypotézu 2, byly použity odpovědi respondentů, kteří na dotaz, zda byli svědky či přímými účastníky domácího násilí odpověděli „Ano“ nebo „Ne“. 2 respondenti, kteří odpovědět nechtěli, v těchto výsledcích zahrnutí nejsou. Na tvrzení, že oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži, projeví svědci domácího násilí vyšší míru souhlasu i nesouhlasu v porovnání s ostatními respondenty. Osoby se zkušeností s DN byli více přesvědčeny, že oběť si za své problémy nemůže. S tvrzením že oběť si za své problémy může sama, souhlasila většina svědků DN i ostatních respondentů, míra souhlasu byla mnohem vyšší u osob se zkušeností s DN. Z reakcí na tvrzení, že oběť se často svěří svým blízkým, vyplývá, že svědci DN mají určité zkušenosti (i zprostředkované) se svěřováním se blízkým osobám, proto s tvrzením více nesouhlasili. U míry souhlasu na tvrzení, že oběť má tendenci omlouvat chování pachatele se opět projevil trend z předchozích odpovědí. Svědci domácího násilí odpovídali dle svých zkušeností krajními hodnotami škály (ať už souhlasně, nebo nesouhlasně) ostatní respondenti byli v odpovědích mírnější. Podle odpovědí na tvrzení, že informace o možnostech pomoci obětem domácího násilí jsou přístupné všem sociálním skupinám obyvatel, lze usuzovat, že někteří ze svědků DN se pravděpodobně nějaké informace již pokoušeli vyhledat, proto nesouhlasí s tvrzením, že jsou dostatečně rozšířené. Zároveň vyšší podíl ostatních respondentů, kteří odpověděli neutrálně, svědčí o tom, že osoby, které nebyly svědky DN, měly menší potřebu nějaké informace vyhledávat. Z odpovědí na tvrzení, že společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci, vyplývá, že svědci DN více souhlasili s tím, že společenský tlak je ve vyhledání pomoci překážkou. Z porovnání odpovědí na tvrzení, že domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat, lze říci, že svědci DN vyjádřili vyšší míru souhlasu s tvrzením, že domácí násilí je cyklické a tudíž dlouhodobé. Téměř všichni se zkušeností s DN se domnívali, že domácí násilí se neděje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách obyvatel. Vzhledem k tomu, že téměř každý třetí respondent se zkušeností s DN naprosto souhlasil s tvrzením, že nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti, lze usuzovat, že osoby se zkušeností s DN se o služby pro oběti DN nějakým způsobem zajímaly, a proto jejich nedostatek vidí jako problém. Při porovnání odpovědí na otázku znalosti konkrétních

pomáhajících organizací byly výsledky obdobné jako při porovnání podle genderu respondentů. Znalost organizací pomáhajících obětem domácího násilí byla vyšší u osob se zkušeností s domácím násilím, přesto jedna pětina svědků domácího násilí o žádné organizaci nikdy neslyšela. U odhadu, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí, byl opět vyšší podíl správných odhadů mezi ostatními respondenty, osoby se zkušeností s DN odhadovaly vyšší počty zjištěných případů, protože DN nepodceňují tolik jako osoby, které se s ním nikdy neselekaly. Při označování forem domácího násilí všechny jmenované formy domácího násilí označil vždy vyšší podíl osob se zkušeností s DN než ostatních respondentů. Lze se domnívat, že svědci domácího násilí mají z přímé či zprostředkované zkušenosti větší povědomí i o dalších, méně zmiňovaných formách domácího násilí. U otázky, jak by respondenti postupovali, pokud by se stali obětí domácího násilí, měli respondenti, kteří neměli zkušenost s DN, větší podíl v označení možnosti situaci řešit vlastními silami. Je patrné, že respondenti se zkušeností s DN více o řešení přemýšleli, vybírali více možností, jak postupovat jako potenciální oběť domácího násilí.

9.4 Přijetí hypotézy č. 2

Na základě zhodnocení výsledků dotazníkového šetření mohou konstatovat, že hypotézu 2: „**Osoby, které byly svědky či přímými účastníky domácího násilí, jsou o problému více informovány,**“ mohou rovněž přijmout. Osoby se zkušeností s DN měly jasnější názor na to, kdo jsou častější oběti domácího násilí, byly vyšší měrou přesvědčeny, že oběť za své problémy nemůže. Více nesouhlasily s tvrzením, že oběť se často svěřuje svým blízkým, vyjádřily vyšší míru souhlasu i nesouhlasu s tvrzením, že oběť omlouvá chování pachatele. Nesouhlasily častěji s tvrzením, že informace o problému domácího násilí jsou přístupné všem sociálním skupinám obyvatel, sociální tlak považovaly za překážku v hledání pomoci více než ostatní respondenti. Vyjádřily vyšší míru souhlasu s tvrzením, že domácí násilí je často cyklické, téměř všichni svědci DN souhlasili s tvrzením, že domácí násilí není problémem pouze sociálně slabých skupin obyvatel. Třetina osob se zkušeností s DN naprosto souhlasila s tím, že nedostatek sociálních služeb pro oběti DN je vážným problémem ve společnosti, prokázaly také větší znalosti konkrétních pomáhajících organizací. Odhadovali v porovnání s reálnými hodnotami vyšší počty zjištěných trestných činů DN, měli větší povědomí o méně zmiňovaných formách domácího násilí. Více přemýšleli, jak postupovat v roli oběti domácího násilí, označovali více možností řešení.

Výsledky výzkumu korespondují s výchozím teoretickým zázemím představeným v teoretické části práce – lze jmenovat převládající představu o ženách jako nejčastějších obětech domácího násilí a fyzické formě násilí coby nejčastější formě domácího násilí. Výzkum nepřinesl zjištění, která by stála v rozporu s prostudovanou literaturou – obě hypotézy i dílčí výsledky, podrobněji diskutované ve zhodnocení jednotlivých otázek, odpovídají závěrům dříve rozebíraných publikací.

V kapitole 1.3 odkazují například na webové stránky Policie České republiky, kde bylo dle statistik zjištěno, že až 90 % případů domácího násilí se nikdy na PČR nenahlásí. Tento fakt může souviset v určitými genderovými stereotypy nebo stereotypy vůči obětem, které zmiňují v kapitole 4.3. Zde Harrison a Esqueda upozorňují na zažití stereotypy vůči obětem, které říkají, že oběť si za své problémy může především sama a násilné chování u pachatele vyvolává. Tento názor se objevil i v dotazníkovém šetření, mohu se tedy domnívat, že stereotypy ve společnosti stále přetrvávají a ovlivňují pohlížení na oběti DN. Ve výsledcích mého šetření muži nejčastěji odpovídali na otázku hypotetického řešení situace v roli oběti tak, že by situace řešili na základě vlastních zdrojů nebo ji neřešili vůbec. Na základě tohoto jevu se lze opět odkázat na teoretickou část, kde je řečeno, že si muži často snaží zachovat pocit maskulinity, vyhledání pomoci by pro ně znamenalo projev slabosti, zároveň se u nich může objevovat pocit strachu z nedůvěry okolí.

10 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala fenoménem domácího násilí a informovaností o něm s ohledem na genderové rozdíly.

V teoretické části práce bylo domácí násilí vymezeno, definováno z pohledu práva a z pohledu statistických údajů. Byly vymezeny jeho typy a zmapovány též jeho příčiny, projevy a průběh. Samostatné kapitoly práce se věnovaly rolím oběti a pachatele - a to jak v případě mužského i ženského pachatele, tak i oběti. Dále se práce zaměřila na následky domácího násilí a možné zdroje pomoci obětem i pachatelům. Coby související problematiku práce rovněž zmapovala téma genderu a generových stereotypů, které byly následně zasazeny do kontextu stereotypů týkajících se domácího násilí, neboť stereotypy mohou zásadně dotvářet představu společnosti o aktérech domácího násilí, jeho průběhu i projevech.

V praktické části této práce byl pomocí kvantitativního dotazníkového šetření proveden výzkum, který si kladl za cíl přijmout či zamítnout 2 předem stanovené hypotézy. První předpokládala, že ženy vnímají domácí násilí jako závažnější problém, druhá se týkala vyšší míry informovanosti u osob, které mají s domácím násilím přímou či nepřímou zkušenost.

Obě tyto hypotézy byly na základě zpracování výsledků 185 respondentek a respondentů, kteří odpovídali na 18 uzavřených a polootevřených otázek, přijaty. Dílčí výsledky u konkrétních otázek výzkumu byly hodnoceny nejen s ohledem na gender respondentů, čímž byla zmapována odlišná informovanost a vnímání mužů a žen, ale též s ohledem na to, zda respondenti s domácím násilím zažili přímou či nepřímou zkušenost. Díky tomu bylo možné vytvořit komplexnější představu o vlivu této zkušenosti na vnímání respondentů.

Z výsledků výzkumu je zřejmé, že domácí násilí je jev, který je společnosti ze své podstaty známý – respondenti si uvědomují dopady domácího násilí na psychické i fyzické zdraví oběti, zároveň minimálně zčásti vnímají riziko cykličnosti domácího násilí, úskalí svěřen se s problémem někomu blízkému, či odmítají předpoklad, že by si oběti za svoji situaci mohly samy, nebo že by se domácí násilí týkalo pouze nižších společenských vrstev. Zároveň ale nezanedbatelná část respondentů vnímá jako domácí násilí primárně násilí fyzické, nikoliv ekonomické, a není obeznámena s jinými organizacemi na pomoc obětem, než je Bílý kruh bezpečí a zároveň by se v roli oběti situaci pokoušeli řešit po své vlastní ose. Tyto výsledky naznačují, že první vlna osvěty,

kteřá měla po přelomu tisíciletí nastolit ve společnosti debatu na téma domácí násilí, proběhla úspěšně. Po všeobecném uznání existence problému a debagatelizace, je však pro minimalizaci těchto případů nutné, aby společnost téma neuzavírala a aktivně se věnovala odbourávání zažitých představ spojených s domácím násilím a zároveň aby v debatě získaly pozornost konkrétní cesty z problému ven. Kromě preventivních programů a vzdělávání by měly i organizace, věnující se pomoci obětem, dostat prostor ve veřejné debatě, aby jejich sebe prezentace našla cestu nejen k obětem a svědkům domácího násilí, ale i těch členů společnosti, kteří zatím žádnou pomoc aktuálně nehledají. A to právě proto, aby s informacemi, kde a jak získat podporu, byli obeznámeni předem a v případě potřeby ušetřili čas tápání a beznaděje, který by již mohli trávit z dosahu pachatele, nebo by alespoň s podporou a pomocí této situaci mohli čelit lépe a připravenější.

Použitá literatura:

BURIÁNEK, Jiří; KOVAŘÍK, Jiří; ZIMMELOVÁ, Petra a ŠVESTKOVÁ, Renata. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. ISBN 8072549146.

BURIÁNEK, Jiří; PIKÁLKOVÁ, Marcela a PODANÁ, Zuzana. *Abused, battered, or stalked: violence in intimate partner relations gendered*. Prague: Charles University in Prague, Karolinum Press, 2015. ISBN 978-80-246-3163-9.

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Albatros Plus. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČECH, Ondřej. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice: Theia, 2011. ISBN 978-80-904854-0-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

CHALK, Rosemary a KING, Patricia A. *Violence in families: Assessing prevention and treatment programs*. Washington D.C.: National Academy Press, 1998. ISBN 0-309-05496-6.

JAKOBSEN, Barbora a RÁKIL, Marius (ed.). *Násilí je možné zastavit: terapie pro osoby, které se dopouštějí násilí v blízkých vztazích*. Přeložil Petra ŠTAJNEROVÁ. Praha: Nadace Open Society Fund Praha, 2017. ISBN 978-80-87725-40-5.

JEŽKOVÁ, Veronika; VOŇKOVÁ, Jiřina a POKORNÁ, Dana. *Vaše právo! první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 10. aktualizované a doplněné vydání. Praha: profFem, 2020. ISBN 978-80-907512-2-4.

KRUG, Etienne G.; DAHLBERG, Linda L.; MERCY, James A.; ZWI, Anthony B. a LOZANO, Rafael (ed.). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization, 2002. ISBN 92-4-154561-5.

LOSEKE, Donileen R.; GELLES, Richard J. a CAVANAUGH, Mary M. *Current Controversies on Family Violence*. 2. SAGE, 2005. ISBN 0-7619-2106-0.

MACHALOVÁ, Tatiana. *Domácí násilí: filosofická analýza pojmu*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6765-3.

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. 2019. ISBN 978-80-7571-052-9.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Přeložil Milena POLÁČKOVÁ, přeložil Martin POLÁČEK. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

SMETÁČKOVÁ, Irena. *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy*. Gender sondy (Sociologické nakladatelství). Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2016. ISBN 978-80-7419-229-6.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

VARGOVÁ, B., VAVROŇOVÁ, M.: *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci. Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Praha: ROSA, 2006

VOŇKOVÁ, Jiřina a SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domáci násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

WALKER, Lenore E. *The battered woman syndrome*. Fourth Edition. New York: Springer Publishing Company, 2017. ISBN 9780826170989.

Internetové zdroje:

ACORUS – centrum pro osoby ohrožené domácím násilím [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.acorus.cz/>

ALLEN, Johnie J.; ANDERSON, Craig A. a BUSHMAN, Brad J. The General Aggression Model. Online. *Current Opinion in Psychology*. 2018, č. 19, s. 75-80. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.03.034>. [cit. 2024-02-29].

BATES, Elizabeth A.; KLEMENT, Kathryn R.; KAYE, Linda K. a PENNINGTON, Charlotte R. The Impact of Gendered Stereotypes on Perceptions of Violence: A Commentary. Online. *Sex Roles*. 2019, roč. 81, s. 34–43. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11199-019-01029-9>. [cit. 2024-03-09].

Bílý kruh bezpečí a) [online]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz>

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domáci násilí – další místa pomoci* [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/dalsi-mista-pomoci/>

BLACKSTONE, Amy. Gender Roles and Society. Online. In: MILLER, Julia R.; LERNER, Richard M. a SCHIAMBERG, Lawrence B. (ed.). *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments*. ABC-CLIO, 2003, s. 335-338. ISBN I-57607-852-3. Dostupné z: https://digitalcommons.library.umaine.edu/soc_facpub/1/. [cit. 2024-02-25].

BRADFORD, Nova J. a CATALPA, Jory M. Social and psychological heterogeneity among binarytransgender, non-binary transgender and cisgender individuals. Online. *Psychology & Sexuality*. 2019, roč. 10, č. 1, s. 69–82. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/19419899.2018.1552185>. [cit. 2024-02-25].

CARNELL, Damian. *Supporting Men Who Experience Abuse From (Male or Female) Intimate Partner's*. Online. 2007. Dostupné z: <https://equation.org.uk/wp-content/uploads/2016/02/EQ-LIB-050.pdf>. [cit. 2024-04-14].

Centrum RoSa [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz>

Centrum sociálních služeb Praha – Program Viola [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.csspraha.cz/viola>

Diakonie Českobratrské církve evangelické [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.nasilivevztazich.cz>

ELLEMERS, Naomi. Gender Stereotypes. Online. *Annual Review of Psychology*. 2018, roč. 69, s. 275-298. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>. [cit. 2024-02-25].

ELLSBERG, Mary; ARANGO, Diana J.; MORTON, Matthew; GENNARI, Floriza; KIPLESUND, Sveinung et al. Prevention of violence against women and girls: what does the evidence say? Online. *The Lancet*. 2015, roč. 385, č. 9977, s. 1555–1566. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61703-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61703-7). [cit. 2023-11-20].

ECKES, Thomas a TRAUTNER, Hanns M. (ed.). *The Developmental Social Psychology of Gender*. Online. New York: Psychology Press, 2012. Dostupné z: <https://www.routledge.com/The-Developmental-Social-Psychology-of-Gender/Eckes-Trautner/p/book/9780805831900>. [cit. 2023-12-28].

FAGERLUND, Monica. Gender and police response to domestic violence. Online. *Police Practice and Research*. 2020, roč. 22, č. 1, s. 90-108. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/15614263.2020.1749622>. [cit. 2023-12-10].

GADD, David; FARRALL, Stephen; Damian a LOMBARD, Nancy. Domestic Abuse Against Men in Scotland. Online. *Crime and Criminal Justice Research Findings*. Č. 61. Dostupné z: <http://argyllwomensaid.org.uk/wp-content/uploads/2017/08/Domestic-Abuse-Against-Men.pdf>. [cit. 2024-04-14].

GANLEY, Anne L. Understanding Domestic Violence. In: *Domestic Violence: A National Curriculum for Child Protective Services* [online]. San Francisco: Family Violence

Prevention Fund, 1995, s. 15-45. Dostupné z: <https://www.familyjusticecenter.org/resources/understanding-domestic-violence-chapter-1/>. [cit. 2023-10-09].

HAMEL, John. Toward a gender-inclusive conception of intimate partner violence research and theory: Traditional perspectives. Online. *International Journal of Men s Health*. 2007, roč. 8, č. 1, s. 41-59. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/239325605_Toward_a_Gender-Inclusive_Conception_of_Intimate_Partner_Violence_Research_and_Theory_Part_2_-_New_Directions. [cit. 2023-12-28].

HARRISON, Lisa A. a ESQUEDA, Cynthia Willis. Myths and stereotypes of actors involved in domestic violence: Implications for domestic violence culpability attributions. Online. *Aggression and Violent Behavior*. 1999, roč. 4, č. 2, s. 129–138. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(97\)00026-8](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(97)00026-8). [cit. 2024-02-25].

HRONOVÁ, Martina. *ŽENY – OBĚTI DOMÁČÍHO NÁSILÍ, STATISTIKA ZA ROK 2016*. Online. Rosa – centrum pro ženy, z.s. 2017. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/wp-content/uploads/2017/11/ROSA-statistika-za-2016-web.pdf>. [cit. 2023-12-26].

HRONOVÁ, Mgr. Martina a VAVROŇOVÁ, Marie. Vliv domácího násilí na zdraví žen – obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině. Online. 2011. Dostupné z: https://www.rosacentrum.cz/wp-content/uploads/2014/05/2010_STATS.pdf. [cit. 2024-04-08].

KOLBE, Verena a BÜTTNER, Andreas. Domestic Violence Against Men—Prevalence and Risk Factors. Online. *Dtsch Arztebl Int*. 2020, roč. 117, s. 534–541. Dostupné z: <https://doi.org/10.3238/arztebl.2020.0534>. [cit. 2024-02-29].

LAING, Lesley. Secondary Victimization: Domestic Violence Survivors Navigating the Family Law System. Online. *Violence Against Women*. 2017, roč. 23, č. 11, s. 1314-1335. ISSN 1077-8012. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1077801216659942>. [cit. 2023-12-05].

LASKEY, Philippa. Systematic Review of Female Perpetrators of Intimate Partner Violence and Their Treatment. Online. *Journal of Applied Psychology and Social*

Science. 2016, roč. 2, č. 1, s. 62-88. Dostupné z: <https://ojs.cumbria.ac.uk/index.php/apass/article/view/299>. [cit. 2023-12-28].

LINDQVIST, Anna; SENDÉN, Marie G. a RENSTRÖM, Emma A. What is gender, anyway: a review of the options for operationalising gender. Online. *Psychology & Sexuality*. 2020, roč. 12, č. 4, s. 332-344. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/19419899.2020.1729844>. [cit. 2024-02-21].

LYONS, Minna a BREWER, Gayle. Experiences of Intimate Partner Violence during Lockdown and the COVID-19 Pandemic. Online. *Journal of Family Violence*. 2021, roč. 37, s. 969–977. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00260-x>. [cit. 2024-02-29].

Magdalenium, z.s. [online]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné z: <https://www.magdalenium.cz>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY – *Specifické programy prevence kriminality* [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/specificke-programy-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY a) – *Nový preventivní projekt „Mluvme o domácím násilí“* [online]. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/novy-preventivni-projekt-mluvme-o-domacim-nasili.aspx>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistika domácí násilí 2021, 2022 příloha č. 2*. Online. [cit. 2023-12-26]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-statistiky.aspx?fbclid=IwAR1NpS8fvRDDQwT9tx09OOqyr5P8S5U47goVeMEosKYuGL3DzRh7TN96qTk>.

ProFem Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí [online]. [cit. 2023-12-05]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/>

RIVERA, Echo A.; SULLIVAN, Cris M. a ZEOLI, April M. Secondary Victimization of Abused Mothers by Family Court Mediators. Online. *Feminist Criminology*. 2012, roč. 7, č. 3, s. 234-252. ISSN 1557-0851. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1557085111430827>. [cit. 2023-12-05].

RODE, Danuta. Typology of perpetrators of domestic violence. Online. *Polish Psychological Bulletin*. 2010, roč. 41, č. 1, s. 36-45. Dostupné z: <https://journals.pan.pl/publication/114588/edition/99641/polish-psychological-bulletin-2010-no-1-typology-of-perpetrators-of-domestic-violence-rode-danuta?language=en>. [cit. 2023-12-28].

ROMANS, Sarah E.; POORE, Marion R. a MARTIN, Judy L. The perpetrators of domestic violence. Online. *Medical Journal of Australia*. 2000, roč. 173, č. 9, s. 484-488. Dostupné z: <https://doi.org/10.5694/j.1326-5377.2000.tb139302.x>. [cit. 2023-11-23].

SEDLÁK, Jiří. Posuzování následků domácího násilí. Online. In: *Psychologické dny*. Brno, 2004, s. 1-10. Dostupné z: <https://cmpsy.cz/files/pd/2004/texty/pdf/sedlak.pdf>. [cit. 2024-02-29].

SEDLÁK, Jiří a KOVÁŘ, Vratislav. Stereotypy obětí domácího násilí a jejich změny. Online. *Universitas – revue Masarykovy univerzity v Brně*. 2012, roč. 45, č. 3, s. 28-31. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/view/337>. [cit. 2024-02-25].

TORGRIMSON, Britta N. a MINSON, Christopher T. Sex and gender: what is the difference? Online. *Journal of Applied Physiology*. 2005, roč. 99, č. 3, s. 785-787. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1152/jappphysiol.00376.2005>. [cit. 2024-02-21].

Violence against women: The EU's proposal to end violence against woman. Online. In: European Council. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/figures-gender-based-violence/>. [cit. 2023-12-06].

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Domácí a sexuální násilí v roce 2021 – co říkají aktuální výzkumy?* [online]. [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Domaci-nasili-a-sexualni-nasili-v-roce-2021.pdf>

YORKE, Nada J.; FRIEDMAN, Bruce D. a HURT, Pat. Implementing a Batterer's Intervention Program in a Correctional Setting: A tertiary prevention model. Online. *Journal of Offender Rehabilitation*. 2010, roč. 49, č. 7, s. 456-478. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10509674.2010.510770>. [cit. 2024-02-29].

Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích (2016) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251> [cit. 2024-04-04].

Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (2016) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250> [cit. 2024-04-04].

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky (2008) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273> [cit. 2024-04-04].

Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (2009) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40> [cit. 2024-04-04].

Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních (2013) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292> [cit. 2024-04-04].

ZHÁNĚL, Jiří; HELLEBRANDT, Vladimír a SEBERA, Martin. *Metodologie výzkumné práce*. Online. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6857-5. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fsps/jaro2017/nk2019/um/Zhanel-metodologie-vyzkumne-prace_2014.pdf. [cit. 2024-04-26].

Seznam grafů

Graf č.1 - Uveďte prosím Váš gender.	46
Graf č.2 - Uveďte prosím Váš věk	46
Graf č.3 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí.....	47
Graf č.4 - Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	48
Graf č.5 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži. Rozdělení podle genderu.	48
Graf č.6 - Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži. Rozdělení podle zkušeností s DN.	49
Graf č.7 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy. Rozdělení podle genderu.....	50
Graf č.8 - Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy. Rozdělení podle zkušeností s DN.	50
Graf č.9 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy. Rozdělení podle genderu.	51
Graf č.10 - Pachatelé domácího násilí jsou častěji muži než ženy. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	51
Graf č.11 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině. Rozdělení podle genderu.....	52
Graf č.12 - Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině. Rozdělení podle zkušeností s DN.	53
Graf č.13 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele. Rozdělení podle genderu.....	53
Graf č.14 - Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele. Rozdělení podle zkušeností s DN.	54
Graf č.15 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel. Rozdělení podle genderu.....	55
Graf č.16 - Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel. Rozdělení podle zkušeností s DN.	56
Graf č.17 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci. Rozdělení podle genderu.	56

Graf č.18 - Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	57
Graf č.19 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat. Rozdělení podle genderu.	58
Graf č.20 - Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	58
Graf č.21 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti. Rozdělení podle genderu.	59
Graf č.22 - Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	60
Graf č.23 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách. Rozdělení podle genderu.....	60
Graf č.24 - Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách. Rozdělení podle zkušeností s DN.	61
Graf č.25 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti. Rozdělení podle genderu.	62
Graf č.26 - Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	63
Graf č.27 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. Rozdělení podle genderu.	63
Graf č.28 - Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. Rozdělení podle zkušeností s DN.	64
Graf č.29 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí. Rozdělení podle genderu.....	65
Graf č.30 - Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.	65
Graf č.31 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí. Rozdělení podle genderu.	66
Graf č.32 - Co z následujících možností považujete za domácí násilí. Rozdělení podle zkušeností s DN.....	67
Graf č.33 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí. Rozdělení podle genderu.	67

Graf č.34 - Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí.

Rozdělení podle zkušeností s DN..... 68

Seznam příloh

Příloha 1. - Vzorový dotazník

Genderové rozdíly v informovanosti o problému domácího násilí

Dobrý den,

jmenuji se Markéta Bečvářová a jsem studentkou FF UK oboru sociální práce. V rámci své bakalářské práce se zabývám tématem domácího násilí, resp. informovanosti o problému domácího násilí.

Tím, že vyplníte následující dotazník, mi velmi pomůžete při mapování v oblasti informovanosti veřejnosti o této problematice.

Shromážděné údaje budou zpracovány anonymně a použity výhradně pro akademické účely. S účastí v této studii můžete souhlasit nebo ji odmítnout. Účast můžete kdykoliv ukončit bez udání důvodu.

Jedná se o 15 otázek, takže vyplnění zabere nanejvýš 5 minut.

Moc děkuji za vyplnění.

Markéta Bečvářová

Tímto dobrovolně a informovaně souhlasím s účastí na výzkumu a rovněž potvrzuji, že jsem plnoletý/á a jsem občanem České republiky.

Souhlasím

1. Uveďte prosím Váš gender.

Žena

Muž

Jiné: _____

Uveďte prosím Váš věk.

Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí (v rámci blízké/široké rodiny, mezi přáteli, jako náhodný svědek nebo jako přímý účastník)?

- Ano
- Ne
- Nechci odpovídat

Nyní bude následovat 11 tvrzení, prosím, zaškrtněte na škále od 1 do 5 jak moc souhlasíte či nesouhlasíte s uvedenými tvrzeními.

Škála je složena z bodů 1–5 kdy jednotlivé body znamenají:

- 1 - Naprosto nesouhlasím
- 2 - Spíše nesouhlasím
- 3 - Ani nesouhlasím, ani souhlasím
- 4 - Spíše souhlasím
- 5 - Naprosto souhlasím

1) Oběťmi domácího násilí jsou častěji ženy než muži.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

2) Oběti domácího násilí si za své problémy mohou často samy.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

3) Pachateli domácího násilí jsou častěji muži než ženy.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

4) Pokud je člověk obětí domácího násilí, často se svěří svým známým či rodině.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

5) Člověk, který zažívá domácí násilí, má tendenci omlouvat jednání pachatele.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

6) Zdroje informací o domácím násilí jsou dostatečně rozšířené a přístupné všem sociálním skupinám obyvatel.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

7) Společenský tlak může bránit oběti domácího násilí v hledání pomoci.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

8) Domácí násilí má tendenci se v rodinách cyklicky opakovat.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

9) Domácí násilí může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví oběti.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

10) Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně znevýhodněných skupinách.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

11) Nedostatek služeb pro oběti domácího násilí je vážným problémem ve společnosti.

Naprosto nesouhlasím 1 2 3 4 5 Naprosto souhlasím

Nyní, prosím, odpovězte na pár otázek, které se týkají informovanosti o problému domácího násilí.

Zaškrtněte, o které z následujících organizací, pomáhajících obětem domácího násilí, jste již někdy slyšel/a. (Můžete zaškrtnout více odpovědí)

- Acorus
- ProFem
- Rosa
- Magdalenium
- Bílý kruh bezpečí
- Neslyšel/a jsem o žádné
- Jiné: _____

Zkuste odhadnout, jaký byl za rok 2022 zjištěn Policií České republiky počet případů domácího násilí.

- 0-500
- 500-1000
- 1000-1500
- 1500 a více

Co z následujících možností považujete za domácí násilí: (Můžete zaškrtnout více možností)

- Fyzické násilí
- Psychické násilí
- Ekonomické násilí
- Sociální násilí
- Sexuální násilí

Jak byste postupoval/a, kdybyste se ocitl/a v roli oběti domácího násilí? (Můžete zaškrtnout i více odpovědí)

- Vyhledal/a bych si/kontaktoval/a organizace, které pomáhají obětem domácího násilí (např. na internetu)
- Obrátil/a bych se na policii ohledně možností pomoci
- Svěřil/a bych se někomu blízkému/požádal/a bych o jeho/její pomoc
- Snažil/a se situaci vyřešit sám/sama na základě svých zdrojů (odstěhování se od partnera/rozvod/přesvědčení partnera k návštěvě terapeuta atd.)
- Situaci bych dále neřešil/a
- Jiné: _____